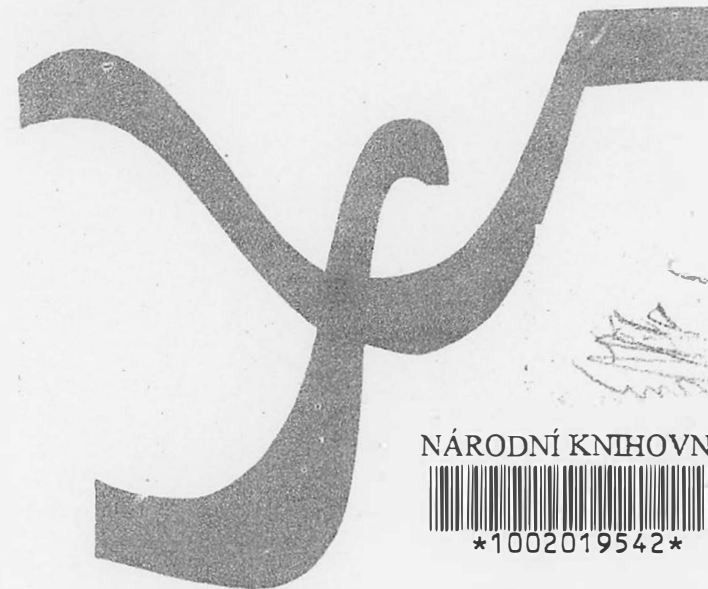

Národní
knihovna

1634/22

PSYCHOLOG

V ČESKOSLOVENSKU

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1002019542

ROČNÍK III. 1971

ČÍSLO 1-2

ORGÁN

ČESKÉ PSYCHOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

O B S A H :

ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTÍ

Správa o činnosti OS SPS v Košiciach vo funkčnom období v r. 1969 a 1970	3
Správa o činnosti OS SPS v Banskej Bystrici za rok 1969 a 1970	4
Správa o činnosti sekcie vývinovej psychológie SPS	7
Správa o činnosti sekcie forenznjej psychológie SPS za rok 1969-1970	7
Správa o činnosti sekcie psychológie práce SPS za roky 1969-1970	9
Správa o činnosti klinickej sekcie SPS pri SAV za roky 1969 a 1970	12
Správa o činnosti Slovenskej psychologickéj spoločnosti v rokoch 1969-1970	14
Výbor Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV	27
Uznesenie Valného zhromaždenia Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV z 3.12.1970 ..	28
Potrebujeme oblastní skupiny ČSP ?	31

PRÁCA PSYCHOLÓGA

Rámcový program psychologických výzkumů Tadeusz Tomaszewski, Warszawa	38
Profesiografia psychológa	61
Poznámka k evidenci psychologických vyšetření ..	64

Z NAŠICH PRACOVÍSK

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave	
---	--

NK II 71131 16 1. 83

KONGRESY, SYMPÓZIÁ, SEMINÁRE

XXVII. medzinárodný psychologický kongres	78
Psychodiagnostický seminár Psychologické spoločnosti	81

PERSONÁLIE, VOĽNÉ MIESTA

Konkurz.	85
Redakčné oznámenie	85

Zo života spoločnosti

Správy o činnosti jednotlivých oblastných skupín a sekcií Slovenskej psychologickkej spoločnosti, ako ich ďalej v plnom znení publikujeme sú prirodzene iba z tých, ktoré nás tieto dodali; neberieme pritom ohľad na poradie.

- red -

SPRÁVA O ČINNOSTI OS SPS V KOŠICIACH VO FUNKČNOM OBDOBÍ
V R. 1969 A 1970

Súčasný výbor OS bol zvolený na schôdzi dňa 20.3.1969 v takomto zložení: predseda PhDr. Š. Bednárík, tajomníčka Z. Jaššová, prom. psych., podpredseda doc. PhDr. A. Stančák CSc. a člen výboru doc. PhDr. J. Hvozdík, CSc. Skupina od toho času zasadala celkove 6 krát, pričom bolo prednesených 9 referátov. Z prednesených referátov 5 bolo z vlastných výskumných prác prednášateľov /"Hladina katecholamínov v reakciách na erogénne podnety" - Stančák; "Vplyv podprahových podnetov na intelektovú výkonnosť" - Bednárík; "Význam hodnotenia MMPI pomocou lineárnej diskrim. analýzy" - Stančák; "Vplyv deprivácie v ranom veku na diskriminačné učenie kryš" - Harminc; "Zaujímavé použitie semantického diferenciálu" - Šimová/, jeden z literárnych prameňov /"K problematike merania v psychológii" - Komárik/, dva referáty z významnejších psychologických podujatí /resp. zo schôdze sociálnych psychológov v Starom Smokovci v r. 1969 - Olejár; ref. z medzinárodného kongresu psychológov v Londýne v roku 1969 - Hvozdík/, jeden referát zo štud. pobytu /Švédsko - Stančák/ a referát o 10 ročnej činnosti OS SPS v Košiciach pri príležitosti 10. výročia jej založenia - predniesol doc. Stančák, ktorý bol celých uplynulých 10 ro-

kov existencie skupiny jej predsedom. Počas jednotlivých schôdzí o živote SPS pri SAV, resp. o práci jej ústredných orgánov členov našej skupiny informoval doc. Hvozdík, ktorý je členom výboru SPS a o organizačných a právnych záležitostiach referovala Z. Jaššová, tajomníčka skupiny.

Do konca t.r. má skupina v pláne uskutočniť ešte dve pracovné zasadnutia. Prostredníctvom členky skupiny E. Šimovej vyjednáva skupina spoluprácu s psychologickou spoločnosťou MĽR. V minulosti viedla naša skupina veľmi dobré a obojstranne užitočné styky so skupinou psychologov v PĽR a predpokladáme, že by aj zo stykov s psychológmi z MĽR mohla mať úžitok nielen naša skupina, ale celá SPS, ako aj sesterská Spoločnosť v ČSR.

Š. Bednárík
predseda OS SPS

SPRÁVA O ČINNOSTI OS SPS V BANSKEJ BYSTRICI ZA ROK 1969
A 1970

Stredoslovenská oblastná skupina SPS je jedna z najstarších oblastných skupín. Pracuje od r. 1959 a jej práci sa podstatne pomohlo tým, že preniesla činnosť do Banskej Bystrice, kde je t.č. registrovaných 15 psychologov a ďalší sú v ostatných okresných mestách. V r. 1969 sa zišla Obl. skupina 3. dec. 1969, kde v priestoroch Katedry psychológie PF v B. Bystrici cdzneli tieto prednášky:

1. Dr. Urbančeková: "Teamová spolupráca pedagóga, psychológa a lekára pri stomatologických úkonoch". Poukázala

v nej na dôležitosť psychologických hľadísk v stomatologickej praxi, menovite v pedostomatológii. V kazuistike popísala niekoľko zaujímavých prípadov z vlastného výskumu.

2. Jozef Balážia: "Rokovanie sociálnych psychologov vo Vysokých Tatrách". Zoznámil s teoretickými a praktickými poznatkami, ktoré sú podnetom k rozvíjaniu špecifických disciplín v sociálnej psychológii.

3. Dr. Ľ. Januška: "Postoje študentov I. ročníka PF k psychologickému vzdelávaniu". Na základe vlastného výskumu rozobral otázky postojov poslucháčov k vzdelávaniu v psychologických disciplínach v čase od maturity po vstup na vysokú školu.

V r. 1970 sa Oblastná skupina zišla niekoľkokrát. Dňa 29. januára 1970 opäť v priestoroch Katedry psychológie PF v B. Bystrici sa konali tieto prednášky:

1. Prom. psych. Milan Šulek: "Starostlivosť o emocionálne narušené a sociálne maladjustované deti v sústave psychologického servisu školy a rodiny". Prednáška sa opierala o vlastný výskum z Ústavu pre emocionálne narušené deti v Ľubochni.

2. Dr. Ľ. Januška: "O zodpovednosti psychologov za osudy ľudstva". Zoznámil s niektorými významnými myšlienkami ohlasu Medzinárodnej asociácie psychologov.

Dňa 12. marca 1970 v priestoroch Katedry psychológie PF sa konala ďalšia schôdza, na ktorej prednášal predseda Oblastnej skupiny Dr. Ľ. Januška.

1. "Súčasný stav profesionálnej orientácie u nás", v ktorej rozobral tendencie vývoja v profesionálnom poradenstve na základe vlastných pozorovaní a poradenskej praxe v priemyselných a obchodných organizáciách.

2. "Skúsenosti s vedomostným testom z psychológie". Me-

novaný zostavil, odskúšal a štatisticky prepočítal niektoré vlastnosti tohto testu zo všeobecnej psychológie.

Ďalšia schôdza SOS sa konala dňa 28. mája 1970 na Katedre psychológie s týmto programom:

1. Dr. Krňan: "Problémy výberu a profilu budúceho učiteľa", v ktorej zoznamil s výsledkami výskumu, ktorý vykonali pracovníci katedry v r. 1967-1968 s poslucháčmi fakulty a aktívnymi učiteľmi.

2. Dr. Ľ. Januška: "Referát o III. zjazde psychológov vo Vysokých Tatrách".

Tolko o prednáškovej činnosti našej SOS, v ktorej sme členov zoznamovali s výsledkami vlastných výskumov, ale táto činnosť nevyčerpala všetku činnosť.

Na žiadosť našich členov sme v januári 1970 urobili prieskum anketou o vhodnosti dní a času pre konanie našich schôdzí a o témach, ktoré by boli atraktívne pre členov spoločnosti. O výsledkoch tejto ankety zoznamenala tajomníčka Dr. Anastázia Urbančeková členov na januárovej schôdzi 1970. Vcelku sme prispôbili zvolávanie schôdzok podľa pripomienok väčšiny našich členov.

Na každej schôdzi sme okrem toho riešili aktuálne organizačné otázky a perspektívy práce SOS SPS.

Po konsolidácii všetkých úsekov nášho života sa zide ešte dvakrát v tomto kal. roku a to v októbri a v decembri s programom o aktuálnych otázkach.

Ľ. Januška
predseda OSS

Pretože sekcia vývinovej psychológie je jednou z najmladších utvorených sekcií SPS, pracovná činnosť sa uskutočňuje zatiaľ len na úrovni prípravného výboru. Aby výbor podchytil záujemcov o prácu v sekcii, urobil anketu na zistenie členov. Do sekcie vývinovej psychológie sa zatiaľ prihlásilo 42 členov SPS.

V priebehu III. zjazdu SPS v apríli 1970 bola zvolaná schôdza vývinovej sekcie. Účasť na tejto schôdzke bola malá, determinovaná úzkym počtom členov sekcie prítomných na zjazde.

Plánovaná činnosť.

Prípravný výbor plánuje na budúce funkčné obdobie uskutočniť konferenciu na tému "Súčasný problémy výskumu vo vývinovej psychológii u nás".

Ďalej výhľadovo plánuje zavolať a zabezpečiť pracovnú konferenciu o problematike školskej zrelosti v spolupráci s VÚDPaP, KPVK a mestskou PVK v Bratislave.

PhDr. M. Vnuková
tajomník prípravného výboru
sekcie vývinovej psychológie

Odborní pracovníci v oblasti forénznej psychológie,
prevažne absolventi klinického a pedagogicko-psychologic-

kého smeru špecializovaného štúdia psychológie na UK pociťujú nedostatky pri vykonávaní posudkovej a súdnoznaleckej činnosti, najmä v chýbaní postgraduálnej výuky v teoretickej a praktickej problematike forenznnej psychológie. Vedenie sekcie sa po rozprave s členmi sekcie rozhodlo umiestniť ťažisko činnosti sekcie do postgraduálnych školiacich akcií, realizovateľných v rámci obmedzených možností sekcie. Od septembra 1969 realizuje sa pravidelný týždenný seminár vo forenznnej psychológii a klinických a metodologických disciplínach pre pracovníkov v posudkovej expertíze mladistvých v Bratislave za pravidelnej účasti približne 20 frekventantov.

Začínajúc akademickým rokom 1969/70 má predseda sekcie univerzitné prednášky forenznnej psychológie v rámci univerzitetného štúdia psychológie na FFUK, týždenne 2+2 hod. v V. ročníku štúdia psychológie s klasifikovaným zápočtom. Výberovú prednášku frekventuje v priemere 20 poslucháčov psychológie FFUK.

Pracovníci v odbore forenznnej psychológie, členovia sekcie, prispievajú prednesením vlastných odborných vedeckých prác z forenzne-psychologickej problematiky k rozšíreniu poznatkov v odbore forenznnej psychológie. Predseda sekcie podal v roku 1969 kandidátsku dizertačnú prácu /základné otázky forenznnej psychológie/ a prednáša práce z odboru deliktológie, súdnolekárskej forenznnej psychológie a penológie na lekárskech a psychologických sympóziách a konferenciách. V r. 1968 až 1970 predniesol na odborných konferenciách a sympóziách 15 prác a štúdií s forenzne-psychologickej náplňou. Prednáša pravidelne na cyklickom postgraduálnom školení kriminalistov MV. Študijným rokom 1970/71 začne prednášať forenznú psychológiu na právnickej fakulte UK.

Prednáša okrem toho na cyklických postgraduálnych kurzoch v psychiatrii, na Ústave pre doškolovanie lekárov a farmaceutov v Bratislave.

Predsedníctvo sekcie vidí aj naďalej hlavný cieľ a praktické poslanie sekcie v realizovaní postgraduálneho školenia pracovníkov odboru v čo najširšom rámci a so širším dopadom, než aký by poskytovali pracovné zasadania sekcie. Aktívna účasť na celoštátnych vedeckých konferenciách viacerých pracovníkov sekcie a rozšírenie výuky forenznnej psychológie na UK a rezortných školských podujatiach MV a zdravotníctva, ako aj na psychologických konferenciách Českej psychologickéj spoločnosti je možnosť širšieho oboznamenania pracovníkov v odbore forenznnej psychológie a kooperujúcich odboroch medicínskych a praktickej kriminalistiky z forenzne psychologickou problematikou a poznatkami v tomto odbore. Predsedníctvo sekcie pre túto možnosť širšieho dopadu informácií vidí aj pre budúcnosť najúčinnjší spôsob rozvíjania odboru vo zverejňovaní poznatkov a v základnej a postgraduálnej výuke forenznnej psychológie.

PhDr. Eugen Kolényi
tajomník sekcie

doc. Dr. Gejza Dobrotka, CSc.
predseda sekcie, v.r.

SPRÁVA O ČINNOSTI SEKcie PSYCHOLOGIE PRÁCE SPS ZA ROKY 1969 - 1970

Funkciu predsedu sekcie vykonávam od 13.10.1969 a preto podávam správu o činnosti od tohoto dáta.

Plenárne zasadnutie sekcie ekonomickej psychológie sa

konalo dňa 13.10.1969, pričom odstúpil dovtedajší predseda PhDr. J. Daniel CSc. a po voľbách bol ustanovený nový výbor v tomto zložení:

- Predseda: J. Ch. Raiskup, psychológ VÚHFCHP v Bratislave;
 podpredseda: PhDr. J. Daniel CSc., ÚEP SAV v Bratislave;
 tajomníčka: PhDr. M. Bandžejová, CSc., FFUK v Bratislave.

Plenárne zasadnutie sa zaoberalo predovšetkým stavovskými a etickými problémami funkcie psychológa práce v podniku, zásadami zaobchádzania s psychodiagnostickými pomôckami, edičnou činnosťou n.p. PSYCHODIAGNOSTICA a námetmi na zvýšenie členskej aktivity v rámci sekcie. V závere sa vytýčili rámcové smernice pre styk nového výboru s členmi a formulovali sa konkrétne návrhy na organizáciu činnosti sekcie v spolupráci s členmi. Tieto záverečné uznesenia a odporúčané formy aktivity boli zhrnuté do obežníka z 10.11.1969, ktorý bol rozoslaný všetkým členom sekcie.

Ďalšia schôdza sekcie sa konala pri príležitosti III. zjazdu SPS v Tatranskej Lomnici dňa 20.4.1970. Schôdze sa zúčastnilo 27 členov i hostí. Ústredným bodom programu bolo prerokovanie návrhu novej koncepcie psychológie práce a všetkých dôsledkov z novej formulácie vyplývajúcich. Rozsiahla diskusia sa rozvinula okolo problému aktivizácie členstva a v jej rámci boli podané viaceré návrhy na konkrétne formy činnosti tak výboru, ako aj jednotlivých členov. Do diskusie sa podnetnými pripomienkami zapojili aj hostia - členovia ČPS, pričom sa obojstranne zdôrazňovala potreba ďalej prehĺbiť styky a spoluprácu s ekonomickou sekciou ČPS. Prerokovali sa rozličné možnosti pôsobnosti sekcie

a vhodné formy organizácie odborných podujatí. V záverečnom uznesení bola formulovaná aj požiadavka, aby sa názov sekcie zmenil z doterajšieho "sekcia ekonomickej psychológie" na "sekcia psychológie práce", ako je to už zaužívané u ČPS.

Napriek záujmu o členstvo v sekcii a príslušoch o aktívnej spolupráci s výborom nedošlo v ďalších mesiacoch k predpokladanému rozvoju činnosti sekcie. Príčinou bolo predovšetkým intenzívne zaťaženie všetkých členov pracovnými úlohami a nárazovými akciami /práce na publikáciách, zahraničné študijné cesty, pedagogická činnosť a pod./ . Z tých istých príčin sa vo väčšom rozsahu nerozvíjala ani aktivita výboru. Výbor sa zišiel na pracovných poradách v dňoch 10.12.1969, 1.6.1970 a 11.9.1970. Členovia výboru však individuálne vykonávali operatívnu činnosť vo forme konzultácií o odborných, organizačných a stavovsko-existenčných otázkach, s ktorými sa na nich obracali jednotliví členovia sekcie. Predseda udržiaval kontakt s n.p. PSYCHODIAGNOSTICA, so zástupcami Ministerstva priemyslu SSR a s inštitúciami i podnikmi, kde sú zriadené psychologické pracoviská.

Na poslednej porade výboru sa rozhodlo, že v rámci prpravovaného valného zhromaždenia SPS dňa 3. decembra t.r. sa usporiada aj plenárna schôdza sekcie psychológie práce SPS /zmena názvu bola potvrdená v 5. bode uznesenia schôdzy výboru SPS zo dňa 28. mája 1970/. Schôdza bude mať organizačnú a odbornú časť - v rámci tejto sa uskutoční tematický seminár o profesiografii. Obežníkom zo dňa 21.9.1970 vyzval výbor členov sekcie, aby si na toto podujatie pripravili stručné referáty alebo diskuzné príspevky na tému

"Profesiografia ako východisko psychologickéj praxe v podniku".

J. Ch. Raiskup
predseda sekcie

SPRÁVA O ČINNOSTI KLINICKEJ SEKcie SPS PRI SAV ZA ROKY 1969 A 1970

V 1969 roku bol zvolený nový výbor klinickej sekcie a do funkcie predsedu bol zvolený doc. dr. A. Stančák CSc. Plánované pracovné zasadnutie na jesenné obdobie v 1969 roku sa z technických príčin neuskutočnilo.

V priebehu 1969 roku sa sekcia klinickej psychológie sústredila na vypracovanie konečnej formulácie štatútu klinického psychológa, ktorý bol uverejnený vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva SSR dňa 30.11.1969. Vypracovala odborné posudky pre zriadenie laboratória klinickej psychológie pri Ministerstve zdravotníctva v Bratislave.

Prvé zasadnutie výboru sekcie klinickej psychológie sa uskutočnilo v Tatranskej Lomnici, v apríli 1970. Predseda predložil plán pracovnej náplne sekcie. Predsedníctvo sekcie na základe diskusie k predloženému návrhu činnosti, prijalo zásadné smernice pre rozvíjanie činnosti klinickej sekcie.

Prvou úlohou klinickej sekcie je uviesť do života smernice koncepcie klinickej psychológie, a to zriadenie samostatných pracovísk klinickej psychológie v zdrav.zariadeniach s pôsobnosťou pre všetky klin.odbory. Pri FN ide o zriaďovanie samostatných oddelení klin.psychológie na čele s psycho-

lógom a pri väčších nemocniciach OÚNZ, centrálné laboratória klinickej psychológie. Na Slovensku je už v štádiu realizácie Oddelenie klinickej psychológie pri FN v Košiciach pod vedením doc. dr. A. Stančáka CSc.

Druhou úlohou je vypracovať plán náplne atestačného školenia a čo v najkratšom čase zahájiť atestačnú prípravu a atestácie. Definitívne doriešiť otázku kde sa majú atestácie konať. Vzhľadom na rôzne okolnosti zastávame názor, aby problém atestácií sa riešil spoločne so sekciou klinickej psychológie v Čechách.

Vlastný plán pracovnej činnosti spočíva v tom, že sekcia zorganizuje dve pracovné schôdze za účasti nielen klinických psychológov, ale aj psychológov príbuzných oborov. Jedno pracovné podujatie, ktoré sa uskutoční v jesennom období bude polytematické, tak aby sa predniesli referáty odzrkadľujúce súčasnú výskumnú úroveň klinickej psychológie. Druhé jarné zasadnutie bude mať charakter postgraduálneho školenia a bude venované metodologickým otázkam.

V decembri 1970 sa uskutoční prvé pracovné zasadnutie pri príležitosti výročnej schôdze Slov. psychol. spoločnosti. V marci alebo v apríli 1971 je plánované viacdňové seminárne školenie, ktoré bude monotematické na tému Rozschachova metóda v klinickej praxi a vo výskume.

doc. dr. A. Stančák CSc.
predseda sekcie

SPRÁVA O ČINNOSTI SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI
V ROKOCH 1969-1970

Pred dvomi rokmi, presnejšie 16.12.1968, zvolilo valné zhromaždenie našej Spoločnosti 12-členný výbor, ktorý Vám dnes predkladá na zhodnotenie správu o vykonaní diela, správu o zámeroch a o skutkoch. Naše valné zhromaždenia zvyčajne nešetřili kritické pripomienky na adresu odstupujúceho výboru a rovnako neskřblili ani námetmi pre činnosť pre novo volený výbor. Prosíme Vás preto i dnes, aby ste boli aktívni, kritickí, ale najmä otvorení pri formulovaní námetov, ktorým by sa mala naša vedecko-profesionálna spoločnosť viac venovať.

Obdobie, v ktorom odstupujúci výbor preberal žezlo a riadenie Spoločnosti, bolo nesporne zložitým obdobím. Ak sa naň pozeráme s odstupom času, hoci aj s ostrým kritickým pohľadom, ostáva skutočnosťou, že Slovenská psychologická spoločnosť, a jej vedenie zvlášť, sa nikdy nesprenoverili svojmu poslaniu a neprejavili žiadne snahy úchyľkársky pôsobiť či nevhodne zasahovať do ideologickej alebo politickej oblasti. Na rozdiel od niektorých spoločenských vied sa slovenská psychológia aj v spomínanom období ďaleko viac venovala otázkam vlastného rozvoja a otázkam vlastného uplatňovania v socialistickej spoločenskej praxi. Konkrétnym prejavom toho bola napr. práca na koncepciách aplikovanej psychológie, ako sme ich predložili na diskusiu III. zjazdu. V tomto smere navyiac nesporne priaznivo pôsobila i viacročná tendencia udomácnit' aj u nás označenie "vedy o človeku" ako špecifickejšej a pre psychológiu výstižnejšej termín v porovnaní s termínom "spoločenské vedy". Skutočne

treba vyzdvihnúť, že orgány Spoločnosti neorganizovali žiadne akcie, ktoré by boli čo len naznačovali prejavy pravičiarkeho, antisocialistického či antisovietskeho rázu. Z týchto dôvodov hodnotili príslušné inštalácie SAV odbornú činnosť našej Spoločnosti i jej ideovo-politické zamierania kladne.

Popri tomto zásadne pozitívnom hodnotení činnosti SPS treba však spomenúť i záporný jav. Takýmto negatívom ostáva skutočnosť, že sedem členov našej Spoločnosti ostalo nelegálne v zahraničí. Je iste zaujímavé poznamenať, že s výnimkou jednej kolegyne išlo práve o ľudí, ktorí nepatrili medzi aktívnych členov a tak sa vlastne z radov našej Spoločnosti postupne vyraďovali sami. Ide konkrétne o dr. Petra Fedora, Kolomana Kóšu, prom. psych. Adrianu Rádyovú, prom. psych. Anitu Riškovú, dr. Milušu Soudkovú CSc., dr. Kvetu Škretovú a prom. psych. Attilu Keménya, ktorých týmto navrhujeme valnému zhromaždeniu na vylúčenie z radov členstva SPS.

V spomínanom období mnohi ľudia strácali spoločenskú orientáciu, strácali záujem o mimoosobné dianie, strácali ochotu venovať čas i energiu pre veci spoločné. Cítili sme istý nezaujem o činnosť i v našej Spoločnosti, a preto veľká časť našich plánov bola zacielená na aktivizáciu zložiek Spoločnosti i jednotlivých jej členov. Uvedomovali sme si, že ani ten najenergieknejší a najpracovitejší výbor nedosiahne vytýčené ciele, ak sa mu nepodari rozšybať čo najväčšiu časť členskej základne. Tradičným problémom však ostávalo aké páky, aké nástroje, aké stimuly na členskej základne použiť. Pritom znížená akcieschopnosť SPS ako ku mala svoj ostrý kontrast v rapidnom rozvoji, ba hutnení slovenského psychologického života: prenikavo

šiel počet poslucháčov jednodborového štúdia psychológie, rozrástol sa počet kvalifikovaných psychológov pôsobiacich v psychologických i nep psychologických ústavoch a inštitúciách, enormne vzrástol záujem o využitie poznatkov psychologických vied v hospodárskej a spoločenskej praxi.

Plán činnosti výboru videl nástroje na oživenie aktivity členstva predovšetkým v aktivizácii odborných sekcií Spoločnosti, v zorganizovaní III. zjazdu slovenských psychológov a vo vydávaní spravodaja vo forme novozaloženého periodika "Psychológ v Československu", ktorý by sa stal živým pojítkom medzi všetkými členmi. Nový výbor nezabudol ani na ideovú orientáciu členstva. Veľmi vhodne k tomu využil napríklad storočnicu narodenia V. I. Lenina, ktorej oslavy vrcholili práve v čase konania zjazdu našej Spoločnosti, ktorý mal aj slávnostnú časť. Dôstojným uctením tohto výročia bola podnetná prednáška prof. T. Pardela o vplyvoch a dôsledkoch leninskej teórie odrazu v súčasnej psychológii.

Jednotlivé body samotného plánu činnosti zneli:

1. Na základe pripomienok a uznesenia valného zhromaždenia spracovať definitívnu podobu stanov SPS.
2. Dôkladne organizačne a programove pripraviť III. zjazd SPS a zabezpečiť vydanie zjazdových materiálov.
3. Postarať sa o pružné vydávanie správ pre všetkých členov.
4. Viac sa venovať styku s riadiacimi úradmi i inštitúciami vo veci postavenia psychológov v jednotlivých rezortoch.
5. Dbieť o primerané zastúpenie v medzinárodných stykoch.
6. Viac sa venovať činnosti odborných sekcií a podporovať vznik nových sekcií.
7. Organizovať vstup mimoriadnych členov SPS spomedzi

poslucháčov psychológie vyšších ročníkov.

8. Zintenzívniť odborné i kontrolné styky s n.p. Psychodiagnostica.

Pozrime sa teraz, ako sa výbor zhostil úloh, ktoré si v pláne sám vytýčil.

Valné zhromaždenie v decembri 1968 schválilo návrh nových stanov SPS a podľa nich sa aj riadilo. Súčasne poverilo nový výbor, aby v zmysle pripomienok spresnil niektoré formulácie a stanov v konečnej podobe predložil na schválenie nadriadeným orgánom. Výbor toto uznesenie valného zhromaždenia splnil, ale napriek tomu nemá Spoločnosť stanovy schválené - podobne ako ostatné vedecké spoločnosti pri SAV - Ministerstvom vnútra SSR. Medzičasom Komisia pre organizáciu vedeckých spoločností pri SAV vypracovala návrh vzorových stanov, ktoré boli predložené na prejednaní jednotlivým vedeckým spoločnostiam. Naše pripomienky a výhrady k niektorým častiam vzorových stanov boli rešpektované a zrodila sa ich novšia verzia, ktorú čaká obdobný kolobeh. Skutkový stav je teda taký, že platné sú zatiaľ stanovy z roku 1958. Tieto sú vývojom už prekonané, ale urýchlil proces schválenia nových a časovejších stanov nie je v našich silách. Keďže podľa týchto stanov má však valné zhromaždenie právo uznávať sa o návrhoch na zmeny organizačného poriadku Spoločnosti, náš výbor vo svojej činnosti rešpektoval v tomto zmysle zásady a ducha nových stanov, hoc zásadné otázky riešil podľa doteraz platných stanov. Jedinou možnosťou je uznesením dnešného valného zhromaždenia odporučiť i nasledujúcemu výboru správanie sa v duchu nových stanov.

Tretí zjazd slovenských psychológov, ktorý prebehol v apríli t.r. vo Vysokých Tatrách v pohostinnom prostredí

zotavovne Morava, predstavuje po kvantitatívnej stránke najmohutnejšie podujatie v histórii slovenskej psychológie. Na zjazde bolo 204 účastníkov, z radov ktorých bolo prednesených 44 odborných referátov o výsledkoch prevažne vlastných výskumov. Hodnotiaca komisia zjazdu vysoko ohodnotila i kvalitu a spôsoby, akými sa realizoval odborný stavovský program. Neboli to už len klasické referátové čítania, ale aj diskusné fóra venované profesionálnym otázkam a vyžiadaná hodnotná večerná prednáška. Osobitne treba vyzdvihnúť aj organizačno-pracovné stretnutia sekcií, ktoré sa uskutočnili počas zjazdu. A nakoľko napriek preplnenému programu ani po organizačnej stránke sa nevyskytli výčitky či pripomienky vážnejšieho charakteru, môžeme náš III. zjazd smelo hodnotiť ako vydarené dielo dnes odstupujúceho výboru. K dokresleniu úspešnosti zjazdu patrí aj zmienka o zabezpečení vydania zjazdových materiálov. Vďaka porozumeniu vydavateľstva, ktorým je n.p. Psychodiagnostica, a vďaka rýchlej práci vedeckých redaktorov publikácie, kol. doc. Kondáša a kol. Vonkoma, obohatí niekoľkostránková publikácia našu pôvodnú psychologickú literatúru už v priebehu budúceho roka. Navyše výber vhodnou propagáciou už vopred zaistil odbyt 1700 výtlačkov tejto publikácie subskripčnou cestou.

Jedinečným činom odstupujúceho výboru bola realizácia zámeru, ktorý dozrel ešte vo výbore vedenom kol. doc. Koščom. Časopis "Psychológ v Československu" - pre členov oboch národných psychologických spoločností - ktorý sa objavil v prvej polovici roka 1969 a ktorého štvrté dvojčíslo vyjde začiatkom r. 1971, sa stáva miestom neformálneho rozoberania našich vedecko-profesionálnych problémov, miestom výmeny názorov na naše špecifické problémy - skratka, je to neobyčajne cenné a živé informačné pojítko medzi všetkými našimi

členmi. Zrod i existenciu tohto členského časopisu zabezpečila naša iniciatíva, iniciatíva SPS, ktorá sa opiera o pochopenie a materiálnu pomoc vedenia n.p. Psychodiagnostica, najmä jej riaditeľa. Za úspešné redakčné vedenie treba vysloviť uznanie kol. R. Kostolanskému. K obsahu doteraz vydaných čísiel možno mať pripomienky nepodstatného rázu, avšak väčšie zamyslenie si zaslúži skutočnosť, že okrem výboru zo strany slovenských psychológov "kŕmi" časopis svojimi príspevkami snáď päť-šesť jednotlivcov! V súvislosti s časopisom však chceme upriamiť pozornosť valného zhromaždenia na neprijemnú skutočnosť, a síce, že reálne hrozí zastavenie jeho vydávania. Príčincou toho je tradičný nedostatok finančných prostriedkov, stúpajúce náklady na výrobu jedného dvojčísla a nakoniec i nové pravidlá hospodárenia, ktoré musí n.p. Psychodiagnostica rešpektovať. Vydanie posledného dvojčísla ročníka 1970 sa podarilo zabezpečiť len vďaka spojeniu finančných príspevkov ČPS a našej Spoločnosti. Informácia o doterajších nákladoch je súčasťou samostatnej správy o hospodárení. V roku 1971 nemožno počítať s výdatnou pomocou n.p. Psychodiagnostica, a tak nevyriešený ostáva problém financovania časopisu, jeho tlačenia i termínov vydania. Každý dobrý, vecný a reálny námet z Vašej strany, vážené kolegyne a kolegovia, uľahčí novému výboru riešiť vzniklú situáciu. Vydávania časopisu sa však v žiadnom prípade nechceme vzdať.

V snahe podchytiť záujemcov o členstvo a činnosť v SPS už v období vysokoškolskej prípravy, zameral sa výbor na získavanie mimoriadnych členov spomedzi poslucháčov psychológie vyšších ročníkov. O správnosti takéhoto zamerania svedčia údaje o raste členskej základne. K 16.12.1968 mala SPS 143 členov /139 riadnych a 4 mimoriadnych/, zatiaľ čo k dneš

nému dňu predstavuje členská základňa 173 riadnych členov a 39 mimoriadnych /zvážša sú to poslucháči psychológie/, teda spolu 212 členov. Tento bezmála 50%-ný rast členskej základne za krátke dvojročné obdobie je jednak odrazom rozmachu psychológie na Slovensku ako celku, jednak dôkazom príťažlivosti Spoločnosti samotnej. Dokladom toho sú i prihlášky tých psychológov, ktorí už dlhší čas v profesii pracovali, ale doteraz neboli členmi Spoločnosti. V súvislosti s číselným rastom členstva sa prehľbuje vnútorná diferenciácia našej Spoločnosti. Výbor mienil vykonať rekatégorizáciu celej členskej základne, avšak táto akcia je realizovateľná až po schválení nových stanov. Tradičným problémom však býva platenie členského. I keď je za posledné dva roky situácia podstatne lepšia ako v minulosti, predsa len nedoplatky na zápisnom a členskom predstavujú sumu 2.210,- Kčs. Pretože "papieroví" členovia nie sú v našej Spoločnosti potrební, predsedníctvo SPS opierajúc sa o patričné ustanovenie platných stanov navrhuje valnému zhromaždeniu schváliť výskrtnutie členov, ktorí si neplnia základnú členskú povinnosť už tri alebo viac rokov. Ide menovite o Helenu Čietekovú /7-ročné členské/, Martu Halíkovú /zápisné a 5-ročné členské/, Olíviu Hradilovú /5-ročné členské/ a Darinu Šimkovicovú /3-ročné členské/. Všetci menovaní členovia boli viackrát upomínaní a nakoniec im boli zaslané osobné dopisy.

Počas svojho funkčného obdobia výbor venoval osobitnú pozornosť aktivizácii odborných sekcií našej Spoločnosti. Sledovať ich činnosť bol menovite poverený podpredseda SPS, kol. dr. Košč. I keď sa výboru nepodarilo dosiahnuť optimálny stav na tomto úseku, predsa len možno konštatovať zreteľnú aktivizáciu sekcie klinickej psychológie, psychológie

práce a nedávno založených sekcií forenznej a sociálnej psychológie. Neprirodená je viacročná stagnácia v sekcii pedagogickej psychológie, ktorá nevenuje pozornosť ani takým javom, ako je zrušenie výučby psychológie na SVŠ. V rámci Spoločnosti nevyvíja primeranú aktivitu ani sekcia poradenskej psychológie a sekcia všeobecnej psychológie. I na dnešnom zasadnutí venujeme osobitnú pozornosť životu v sekciách všeobecne tým, že Vám predkladáme na posúdenie a prediskutovanie návrh rokovacieho poriadku sekcií.

Podľa stanov /§ 4, ods. 3/ má Spoločnosť podávať "iniciatívne a poradné návrhy pri riešení stavovských otázok v spolupráci s príslušnými zložkami RCH, rezortných ministerstiev a ostatných ústredných orgánov". V tomto zmysle treba vyslovene vyzdvihnúť pripravené koncepcie rozvoja aplikovaných psychologických disciplín, keďže dokumentujú činnosť výboru, zameranú na rozvoj psychológie v jednotlivých oblastiach spoločenského a hospodárskeho života. Treba spomenúť i priame kontakty s Ministerstvom zdravotníctva SSR, s Ministerstvom školstva SSR, s Ministerstvom priemyslu SSR a s Ministerstvom práce a soc. vecí, ako aj audiencie predsedu SPS resp. členov predsedníctva u týchto ministrov. V rámci týchto kontaktov na viacerých úsekoch išlo aj o presadenie a oficiálne schválenie koncepcií uplatňovania psychologických poznatkov. Na úseku zdravotníctva kolégium ministra zdravotníctva SSR už prerokovalo a schválilo koncepciu klinickej psychológie v tej podobe, ako ju väčšina z Vás pozná z Vestníka Min. zdravotníctva SSR. Presadenie koncepcie psychológie práce ako aj koncepcie školskej a poradenskej psychológie potrvá pravdepodobne dlhšiu dobu. V každom prípade bude potrebné v budúcnosti venovať ešte veľa úsilia uvádzaniu týchto koncepcií do života.

Zo života spoločnosti

Výbor počas celého funkčného obdobia sledoval činnosť n.p. Psychodiagnostica. Na zaistenie finančných prostriedkov pre časopis "Psychológ v Československu" sa naša Spoločnosť stávala spoluusporiadateľom seminárov o psychodiagnostických pomôckach. Výbor prejednával i niektoré žiadosti o predaj testov a v prípadoch jasnej nedostatočnej kvalifikácie žiadateľov navrhoval testy nedodať. Výbor prejednal aj výročnú správu o činnosti Psychodiagnostiky a vcelku zaujal k činnosti podniku priaznivé stanovisko. V detailných odborných otázkach však zastáva názor, ktorý Vám je všetkým známy z nedávno rozoslanej "Správy o stave psychologickej diagnostiky v ČSSR". V súčasnom období považujeme za najdôležitejšie vydávať len kvalitné štandardizované testy so známou validitou a naďalej veľmi bedlivo dbať na to, aby sa tieto psychol. pomôcky nedostali do rúk neodborníkov. V tomto smere došlo v roku 1968 k ojedinelým výstrelkom tak na úseku priemyselnej praxe, ako aj v zdravotníctve, kde pri nevhodnom postupe v doškolovacích akciách došlo k hrubému neodbornému zachádzaniu v aplikácii psychodiagnostických pomôcok. Spomíname to preto, že je úlohou každého psychológa rešpektovať zásady ochrany psychodiagnostických metód.

Počas funkčného obdobia výboru došlo v dôsledku štátoprávnych zmien u nás k rozdeleniu bývalej Československej psychologickej spoločnosti na dve samostatné národné spoločnosti, ktoré vytvorili na základe rovnosti vzťahov reprezentatívny spoločný orgán, Československú psychologickú asociáciu. Jej prvým predsedom bol kol. doc. Kondáš, jej terajším predsedom je kol. dr. Madlafousek. V spolupráci s Českou psychologickou spoločnosťou v rámci ČSPA sa riešili najmä najpálčivejšie problémy celoštátneho charakteru. Išlo

o vydávanie a obsahové zameranie časopisu Psychológ v ČSSR, o vypracovanie správy o stave psychologickej diagnostiky u nás, o otázky psychologickej expertíznej činnosti v priemyselnej praxi, o zriadenie niektorých spoločných komisií, o otázku zjazdov a členských legitimácií. Z titulu svojej funkcie v ČSPA boli v uplynulom dvojročnom období oficiálnymi zástupcami Československa v International Union of Psychological Science kol. doc. Kondáš a dr. Madlafousek, ktorí sa zúčastnili XIX. medzinárodného psychologického kongresu a zasadaní IUPS v Londýne v lete 1969.

Nakoniec v krátkom prehľade aktivity odstupujúceho výboru treba spomenúť významné spoločné zasadnutie predsedníctva SPS s riaditeľmi a vedúcimi najvýznamnejších psychologických pracovísk na Slovensku v máji 1969. Na zasadnutí sa prejednali akútne problémy súčasného psychologického disnia na Slovensku a konštituovala sa rada riaditeľov ako poradný orgán vedenia SPS. Ďalej bola SPS v uplynulom roku spoluusporiadateľom významnej pracovnej konferencie našich sociálnych psychológov /Starý Smokovec, október 1969/ a v budúcom roku sa spolupodieľa na usporiadaní medzinárodnej konferencie o socializačných procesoch u mládeže /jún 1971/.

Vážené kolegyně a kolegovia, pre krátkosť času nemôžeme venovať primeranú pozornosť činnosti našich sekcií a oblastných skupín. Preto na tomto mieste uvádzame len najdôležitejšie údaje a podrobnejšiu informáciu uverejníme v časopise Psychológ v Československu.

V rámci SPS funguje dnes 8 odborných sekcií:

1. sekcia forenznnej psychológie - preds. Dr. G. Dobrotka, CSc.
2. sekcia klinickej psychológie - preds. doc. dr. A. Stančák, CSc., a v rámci nej skupina pre discentnú terapiu, kto-

rú vedie doc. dr. O. Kondáš, CSc.

3. sekcia pedagogickej psychológie - preds.dr.J.Rosina,CSc.
  4. sekcia poradenskej psychológie - preds.doc.dr.J.Koščo,CSc.
  5. sekcia psychológie práce - preds.dr.J.Ch.Raiskup
  6. sekcia sociálnej psychológie - preds.prof.dr.A.Jurovský, DrSc.
  7. sekcia všeobecnej psychológie - preds.dr.D.Kováč,DrSc.
  8. sekcia vývinovej psychológie - preds.dr.K.Adamovič,CSc.
- V priebehu rokov 1969-70 boli ako nové ustanovené sekcie forénznej, sociálnej a vývinovej psychológie.

Z podkladov, ktoré nám zaslali niektoré sekcie, vyberáme:

Sekcia forénznej psychológie: Vedenie sekcie zameralo činnosť na postgraduálne školiace akcie so zameraním na teoretické a praktické problémy forénznej psychológie. Tieto akcie majú formu pravidelných každotýždenných seminárov v Bratislave. Vďaka osobnej aktivite predsedu sekcie rozširuje sa aj výučba forénznej psychológie na vysokých školách.

Sekcia klinickej psychológie: Spolupracovala pri vypracovávaní konečnej podoby koncepcie klinickej psychológie. Teraz sa snaží jednotlivé body koncepcie uviesť do života, v rámci čoho na dnešnom zasadnutí prerokuje aj návrh základného vybavenia psychologických pracovísk v zdravotníckych zariadeniach. Ďalej sa zaoberala otázkou riešenia atestačných školení v klinickej psychológii a navrhuje tu spoločný postup s rovnakou sekciovú Českej psychologické spoločnosti. Sekcia pripravila odborný program v rámci dnešného zasadnutia Spoločnosti.

Sekcia pedagogickej psychológie po personálnych zmenách vo vedení zostavila plán na dlhšie obdobie, ale doteraz sa neaktivizovala.

Sekcia psychológie práce sa na svojich podujatiach venovala etickým problémom činnosti psychológa v priemyselnom závode, zásadami práce s psychodiagnostickými pomôckami, prípravou návrhu koncepcie psychológie práce a edičnou činnosťou n.p. Psychodiagnostica. Ďalej udržiavala kontakt s Ministerstvom priemyslu SSR a pripravila odborný program v rámci dnešného zasadnutia Spoločnosti.

Sekcia sociálnej psychológie, ktorá vznikla v apríli t.r., mala už v októbri pracovné zasadnutie, na ktorom okrem našich pracovníkov prednášal ako hosť známy prof.L. Festinger z USA. Sekcia pripravuje medzinárodnú konferenciu na tému "Socializačné procesy u mládeže".

Sekcia vývinovej psychológie sa ešte len aktivizuje. V najbližšom období chystá zasadnutie o problémoch nášho výskumu vo vývinovej psychológii a pracovnú poradu o problematike školskej zrelosti.

Pokiaľ ide o oblastné skupiny, ich aktivita je nesporné väčšia. Jednotlivé oblastné skupiny vedú: doc.dr.J.Grác - Západoslenskú oblastnú skupinu; dr. Š. Bednárík - Východoslovenskú oblastnú skupinu. Organizujú ročne 4 až 6 odborných zasadnutí, v rámci ktorých najmä v Západoslovenskej oblastnej skupine vystupujú aj zahraniční hostia; posledne to bola doc. Vovčík - Blakitna z Kyjevskej univerzity. Sumárne teda v uplynulom období všetky oblastné skupiny usporiadali po viac ako desať podujatí, čím veľmi významne prispeli k pestovaniu odborných i osobných kontaktov a k rozšíreniu odborného obzoru členov oblastných skupín. Všetkým výborom oblastných skupín vyslovujeme aj z tohto miesta poďakovanie za systematickú činnosť.

Naše poďakovanie ďalej patrí Ústavu experimentálnej psychológie SAV, ktorý znášal všetky ťarchy sídla SPS.

Čím uzavrieť prednesený prehľad o činnosti výboru, sekcií a oblastných skupín našej Spoločnosti? Bohato rozvetvená činnosť kladie čoraz väčšie nároky na aktív dobrovoľných pracovníkov, najmä na členov predsedníctva Spoločnosti. I keď sme sa snažili vykonať čo najviac, predseda náš časový deficit bol najčastejšou príčinou oneskorenej akcie či oneskoreného zásahu. Domnievame sa preto, že nadišiel čas preorientovať zameranie výboru SPS viac na koncepčné úľchy, na postihnutie vývojových trendov psychológie na Slovensku a na navrhovanie opatrení s tým súvisiacich. Zdá sa, že práce na koncepciách rozvoja psychologickej práce boli v tomto smere veľmi významným prvým krokom. Bude potrebné pokračovať v takto započatej práci a dbať osobitne na prehĺbenie kontaktov s riadiacim vedeckým kolégiom SAV a inými orgánmi tak, aby ďalšie kroky pôsobili pozitívne na rozvoj našich vedných disciplín a aby sme tu nezaznamenali zbytočné retardačné výkyvy, ktoré by sme si museli v budúcnosti vyčítat'. Buďme preto k sebe vzájomne otvorení a vyslovene súdružsky kritickí a snažme sa na dnešnom zasadnutí hľadať čo najlepšie východiská pre prácu nasledujúceho výboru.

Prednesené na Valnom zhromaždení
SPS 3.12.1970 predsedom výboru
doc. dr. A. Kondášom.

VÝBOR SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV
/zvolený valným zhromaždením SPS dňa 3.12.1970/.

1. dr. Karol Adamovič, CSc., podpredseda
2. dr. Jozef Daniel, CSc., predseda
3. dr. Milan Harminc
4. univ. prof. dr. Anton Jurovský, DrSc.
5. dr. Eugen Kolényi
6. univ. doc. dr. Ondrej Kondáš, CSc.
7. dr. Vladimír Košinár, vedecký tajomník
8. dr. Július Marko, hospodár
9. dr. Ivan Pikala
10. dr. Ján Ch. Raiskup
11. univ. doc. dr. Andrej Stančák
12. dr. Ján Vonkomer, CSc.

Náhradníci: dr. Juraj Bača, dr. Mikuláš Milan, CSc.

Revízori: univ. doc. dr. Ján Hvozdík, CSc.
dr. Ladislav Košč, CSc.

VALNÉHO ZHROMAŽDENIA SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI
PRI SAV ZO DŇA 3.12.1970

I. Valné zhromaždenie SPS ukladá novému výboru:

1. Doriešiť v zmysle uznesenia z predošlého Valného zhromaždenia /december 1968/ schválenie a registráciu nových stanov SPS v zhode s prijatím vzorových stanov vedeckých spoločností pri SAV.
2. Ďalej rozvíjať a upevňovať kontakty s psychológmi a psychologickými spoločnosťami /prípadne sekciami/ socialistických krajín a sledovať trendy vývoja v týchto krajinách.
3. V úzkom kontakte s českou časťou Československej psychologickej spoločnosti koordinovať činnosť obch národných spoločností nielen spoluprácou výborov, ale aj vytvorením spoločných celoštátnych komisií a spoločnými akciami. Doriešiť plynulé vydávanie orgánu oboch spoločností vo forme časopisu "Psychológ v Československu".
4. Urýchlene formulovať a prijať v spolupráci s českou časťou ČSPS kódex etických noriem práce psychológa.
5. Dbieť o riešenie stavovských problémov a pozitívny rozvoj odboru, vrátane problémov doškolovania, výmeny odborných a vedeckých informácií a vybavenia diagnostickými a laboratórnymi pomôckami. Pomáhať uvádzať do života úradne schválenú koncepciu klinickej psychológie, školského psychológa a poradenskej psychológie. Prejednať s príslušnými ministerstvami koncepciu psychológie práce, dbať na jej publikovanie a postupnú realizáciu. Zintenz-

zívniť kontakty s vedeckým kolégiom psychológie a pedagogiky SAV.

6. Rozvíjať a podporovať prácu na realizácii dokumentačných, bibliografických a rešeršných služieb cestou širšieho a organizovaného využívania dokumentačných stredísk centrálnych psychologických pracovísk, prípadne podporovať túto činnosť inými vhodnými formami.
7. Udržiavať a prehľbovať aktivitu odborných sekcií psychologickej spoločnosti. Prehľbovať kontakty s príbuznými vedeckými spoločnosťami /psychiatrická, pediatrická, pedagogická a sociologická spoločnosť/.
8. Zaradiť do plánu práce výboru SPS spoluusporiadanie medzinárodnej konferencie "Socializačné procesy u mládeže" /jún 1971/ a seminára o mentálnej retardácii /marec 1971/.

II. Na základe prednesenej správy schvaľuje činnosť odstupujúceho výboru a udeľuje mu absolútorium.

III. Na základe správy revíznej komisie Valné zhromaždenie schvaľuje hospodárenie SPS a využitie prostriedkov získaných z III. zjazdu SPS /apríl 1970/. Odporúča pokračovať v započatej praxi, aby členovia revíznej komisie boli aj sústavnými kritickými oponentami práce výboru SPS.

IV. Valné zhromaždenie sa uznieslo:

1. Vyškrtnúť pre neplatenie členských príspevkov za tri a viac rokov z radov SPS týchto členov: H. Čieteková, M. Haľková, O. Hradilová, D. Šimkovicová.
2. Vylíčiť z radov SPS tých členov, ktorí zostali v za-

hraničí a porušili tak platné zákony našej republiky, menovite členov: F. Fedor, A. Kemény, K. Kóša, A. Rádyová, A. Rišková, M. Soudková a K. Škretová.

- V. Valné zhromaždenie odporúča nár. podniku Psychodiagnostica venovať čo najväčšiu pozornosť štandardizácii a validizácii vydávaných psychodiagnostických pomôcok a ich distribúciu tak, aby sa nedostali do nepovolených rúk. Taktiež odporúča hľadať možnosti na vydávanie individuálnych testov. Komisii pre psychodiagnostické pomôcky pri ČSPS navrhuje venovať stálu pozornosť spolupráci s nár. podnikom Psychodiagnostica.
- VI. Valné zhromaždenie odporúča venovať pozornosť otázkam psychologického vzdelávania na stredných školách a vytvoriť pri výbere komisiu, ktorá by tieto otázky preskúmala. Odporúča tiež, aby sa uvedenou problematikou zaoberala sekcia pedagogickej psychológie SPS a Katedra pedagogickej psychológie FFUK v Bratislave.
- VII. Valné zhromaždenie odporúča hľadať možnosti spolupráce a spôsoby koordinácie výskumných úloh psychologických pracovísk na Slovensku prostredníctvom výboru SPS alebo sekcií.

POTŘEBUJEME OBLASTNÍ SKUPINY ČPS ?

Činnost Československé psychologické společnosti je od svého počátku v roce 1958 vnitřně diferencovaná. Kontakt mezi ústředními orgány ČSPS a jejími členy se totiž jen zčásti uskutečňuje přímo; ve značné míře probíhá prostřednictvím takových dílčích organizačních forem, jakými jsou odborné sekce, oblastní skupiny a komise. Dříve než se zamyslíme nad funkcí a účelem oblastních skupin, bude patrně vhodné zrekapitulovat si účel a funkci všech tří uvedených organizačních forem, neboť jejich činnost nejednou na sebe navazuje.

Oblastní skupiny sdružují psychology z určitého města /zpravidla většího, t. j. takového, v němž pracuje více psychologů/ nebo z určitého nepřiliš rozsáhlého území, v jehož obvodu je větší či menší počet psychologických pracovišť. Odborné sekce se diferencují podle pracovních specializací psychologů; jedna sdružuje zdravotnické psychology, jiná psychology práce, jiná sociální psychology apod. Kritéria pro diferenciaci sekcí nejsou jednotná; někdy je kritériem příslušnost k určitému rezortu nebo dokonce druhu pracoviště, jindy nějaký speciální aspekt nebo účel činnosti případně příklon k některé dílčí psychologické disciplíně. Komise byly zřízeny pro řešení různých otázek plnících z uplatnění psychologie ve společenské praxi; jsou to např. otázky profese psychologa, psychodiagnostických pomůcek, výuky psychologie, kontaktů s psychologii v zahraničí, atd. Oproti dvěma předcházejícím organizačním formám komise nejsou masové; každá má jen několik členů, vybraných podle zájmu o určitý okruh otázek nebo podle něja

xé speciální kvalifikace.

Dopřejme si nyní krátkou exkurzi do minulosti nepříliš vzdálené a všimněme si změn, kterými procházela činnost uvedených tří organizačních forem ČSPS od konce padesátých let do dnešní doby.

V prvních letech po vzniku ČSPS se projevovala poměrná rovnováha mezi činností oblastních skupin a odborných sekcí; ty i ony teprve hledaly a nacházely své specifické způsoby činnosti. V průběhu šedesátých let došlo k dost rychlému rozvoji pracovních příležitostí pro psychology a odraz tohoto rozvoje se projevil i ve vnitřní diferenciaci činnosti ČSPS. Začalo docházet k mnoha územním přesunům v rámci "psychologické populace", zejména pak k jejímu přílivu do velkých měst. Byla to totiž právě velká města, kde se vytvořily nové pracovní příležitosti pro psychology na vysokých školách, ve vědecko-výzkumných institucích a v neposlední řadě v oblasti praxe, zejména pokud jde o průmysl. Tyto změny ovlivnily situaci oblastních skupin, zejména skupin pracujících mimo velká města; ti, kteří je původně utvářeli, přešli namnoze jinam a jejich místa buďto zůstala volná nebo byla obsazena zcela mladými absolventy psychologie, dosud nezačleněnými v ČSPS. Činnost oblastních skupin tedy pozvolna ustávala; dospělo se až k nynějšímu stavu, kdy po rozdělení ČSPS na část českou a na část slovenskou v roce 1968 na půdě české části ohlásily činnost pouze oblastní skupiny v Brně a v Plzni. V téže době, v níž ubývalo činnosti oblastních skupin, rostla naopak intenzita činnosti odborných sekcí; jejich počet se zvětšil z původních tří už k nynějším deseti. Příznivou půdou tohoto rozvoje sekcí byl zejména celkový růst počtu psychologů a stále výraznější diferenciaci jejich pracovních specializací. V přítomné

době česká část ČSPS se tedy vyznačuje poměrně rozvinutou činností odborných sekcí a pouze ojedinělým uplatněním oblastních skupin. Pro úplnost dodejme, že zde pracuje i sedm komisí, o jejichž úzce výběrovém aspektu jsme se již zmínili.

Hlavní výbor české části ČSPS se nyní zamýšlí nad otázkou oblastních skupin a začíná spatřovat nevýhodu v tom, že na většině území českých zemí nejsou tyto skupiny v činnosti. Uvažuje se o potřebě a podmínkách jejich reaktivace. Ukazuje se totiž, že na území toho rozsahu, jaký mají české země, není snadné udržovat účinný kontakt mezi ústředními orgány ČPS a mezi členy ČPS bez určitého organizačního proclenění celého tohoto území.

Pokusíme se objasnit blíže tento aspekt. Činnost české části ČSPS je řízena hlavním výborem, který představuje její ústředí pro území českých zemí. Na tomto území se projevuje dost výrazná činnost odborných sekcí a komisí; to jsou jednotky, které také pracují centrálně, jsou řízeny vždy z jednoho ústředí a nejsou územně členěny. Důsledkem toho je skutečnost, že sekce i komise stojí před úkolem zvládat poměrně velké území; účinky této skutečnosti patrně nejsou vždy kladné. Např. sekce mohou být ve své činnosti nejednou brzděny okolnostmi, že psychologům z praktických pracovišť není vždy snadné - z pracovních i finančních důvodů - uvolnit se k účasti na akci, kterou sekce pořádá buďto v hlavním městě nebo v nějakém centru dost vzdáleném od jejich pracoviště; je možné, že by sekce uvítaly možnost pořádat některé akce také v rámci menších územních celků, např. takových, jaké odpovídají rozsahu působnosti oblastních skupin. Pokud pak jde o komise, jsou mezi nimi některé, které by určitě neměly pracovat jen centrálně. To platí především

pro komisi pro otázky profese psychologa, která má dnes dvě úrovně, jednak úroveň národních komisí, jednak úroveň komise celostátní. Stěží však může účinně působit, není-li proorganizována také směrem dolů, t.j. nemá-li dost kontaktu s těmi, kteří jsou nositeli této profese, s psychology v praxi.

Zdá se, že v rámci české části ČSPS je zapotřebí i takové pody, na níž by se scházeli psychologové rozmanitých specializací z určitého nevelkého území. To tím spíše, že specializací přibývá a že patrně nejsou navzájem tak ostře ohraničeny, jak se někdy při povrchním pohledu zdá. Vyskytují se také taková psychologická pracoviště, jejichž pracovní náplň se vztahuje k programu tří i více sekcí; např. psycholog na úseku volby povolání v rámci dorostového lékařství má při své činnosti styčné body s obsahovou náplní sekce zdravotnické psychologie, sekce psychologie práce, sekce poradenské a školní psychologie a sekce vývojové psychologie. A vznikají také psychologická pracoviště vytvářející podmínky pro další nové odborné specializace činnosti psychologů. Taková nová specializace může být po více let reprezentována jenom jedním nebo několika málo psychology; ti však případně nemají dost důvodů ke kontaktu s žádnou z dosavadních sekcí a nemají tedy styčné území s žádnou dílčí skupinou v rámci ČPS.

Je ostatně zapotřebí, aby psychologové nejenom se diferencovali podle svých pracovních specializací, ale také prožívali pocit profesionální sounáležitosti a vytvářeli to, co bychom mohli nazvat profesionálním povědomím. Měli by tedy mít možnost častěji se setkávat i na takové půdě, která by jim umožňovala uvědomovat si nejen specifické rozdíly jejich pracovních situací a pozic, ale také jejich společné

znaky; tedy na neutrálním terénu, který by připouštěl plodnou konfrontaci dílčích hledisek a který by současně podněcoval k nahlížení otázek psychologů z aspektů jednak širších, jednak méně izolovaných. Takovým terénem by patrně mohly být právě oblastní skupiny.

Perspektivy a možnosti jejich budoucí činnosti nelze ovšem beze zbytku odvozovat z nynějšího obrazu činnosti nečetných oblastních skupin. Existující oblastní skupiny se za současného stavu své izolovanosti přizpůsobují daným podmínkám, t.j. nejsou napojeny na činnost odborných sekcí a komisí a nemají přímý pracovní kontakt s hlavním výborem; tím jsou omezeny i některé potenciální předpoklady rozvoje jejich činnosti. Lze si však představit, že by této izolace oblastních skupin nebylo a že by také výskyt oblastních skupin na půdě ČPS nebyl ojedinělý; pak by se tedy vytvářely i nové podmínky pro jejich činnost.

Otázkou je, jakou koncepcí by se měla řídit činnost oblastních skupin, jaké složky by měla obsahovat a které z nich by měly tvořit její dominanty. Konfrontace různých názorů o této otázce by byla velmi prospěšná.

Podívejme se např. na obsah činnosti brněnské oblastní skupiny. Ustavila se v roce 1964 a navázala - zčásti programově, zčásti bezděčně - na tradici brněnského kroužku psychologů, který se scházel v letech před založením ČSPS, konkrétně od roku 1953 do roku 1958. V důsledku této návaznosti se těžištěm její činnosti stala pracovní zasedání s odborným referátovým programem, k nimž později přibýly ještě exkurze na psychologická pracoviště. Byla věnována pozornost také projednávání otázek profesionálního a stavovského rázu, ovšem spíše okrajově; ostatně bylo obtížné pracovat v tomto směru efektivněji, má-li skupina na půdě

ČPS postavení tak izolované, jak jsme se o tom již zmínili. Ale výbor skupiny si uvědomuje, že situace je dnes jiná než před patnácti nebo více lety, kdy psychologům bylo ještě vcelku vzácností slyšet referát s psychologickou tematikou, kdy se ještě nekonaly psychologické konference a sjezdy, nepořádaly se doškolovací semináře a postgraduální kursy, nevycházely psychologické časopisy a odborná psychologická literatura nebyla vždy dosažitelná. Dnes je tomu tak, že se nám kupí na stolech pozvánky na konference, semináře; symposia našeho i blízkých oborů. Vzhledem k tomu ani dobrý odborný program pracovního zasedání oblastní skupiny nemůže být tak přitažlivý, jako byl před oněmi patnácti lety. To je skutečnost, kterou je nutno brát v úvahu při koncepci činnosti oblastních skupin.

Zdá se tedy, že oblastní skupiny by se měly ve větší míře, než v jaké to činily a mohly činit doposud, vyžívat v té oblasti činnosti, ve které je nemůže nikdo nahradit, totiž v projednávání a řešení společných otázek psychologů různých specializací a různých pracovních zaměření. Našlo by se jich patrně nepřeberně; za příklad mchou posloužit otázky profese psychologa, výuky psychologie, koncepce a práce publikační činnosti psychologů, osvětové a popularizační činnosti na poli psychologie, aj. Této části aktivity oblastních skupin by mohly s prospěchem využívat zejména komise ČPS. Jestliže dnes některé komise plánují provedení různých anket, jimiž by bylo možno zjišťovat názory psychologů na otázky toho rázu, jak jsme je uvedli o několik řádek výše, bylo by jim možná vítáno, kdyby mohly k tomuto účelu použít "vzorků" např. dvou či tří různě situovaných oblastních skupin. Také společné pole pro spolupráci oblastních skupin se sekce mi by patrně nebylo tak obtížné najít; některé možnos-

ti v tomto směru jsme naznačili výše. Důsledkem této orientace činnosti oblastních skupin by bylo zlepšení celkového organizačního propojení uvnitř ČPS a zejména pak rozšíření a zdokonalení reálného a účinného kontaktu mezi členy ČPS a jejím ústředím. Tak zvanému "řadovému psychologovi" se ČPS možná někdy jeví jako trochu příliš odtažitý pojem, jako instituce sídlící daleko od něho a vysoko nad ním; reaktivace oblastních skupin by možná účinně napomohla zmenšení některých dosavadních distancí.

Zdůrazněním těchto aspektů činnosti oblastních skupin nemělo být postulováno, aby oblastní skupiny resignovaly na odborné referátové programy, exkurse apod. Spíše šlo o to zdůraznit, že náplň činnosti oblastních skupin by měla být různorodá a že proporce uplatnění dílčích složek v jejím rámci by měly být promyšleně stanoveny.

Domnívám se, že otázka oblastních skupin stojí za to, aby se psychologové nad ní zamyslili a aby vyslovili své názory na ni. Tento článek neměl být ničím jiným než podnětem pro rozvinutí diskuse na toto téma.

O. Kolaříková

RÁMGOVÝ PROGRAM PSYCHOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ

Tadeusz Tomaszewski, Warszawa

+ / Nejcharakterističtějším rysem současného stavu psychologie je tříštění sil. Nesmírné množství detailních výzkumů, prováděných pomocí stále jemnějších metod, se dosud nespojuje v proud, který by vedl k zřetelnějšímu pokroku. Disproporce mezi úsilím a výsledky je patrná rovněž v polské psychologii. Jedinou cestou k překonání uvedené situace je soustředění sil na základní problémy a zajištění jejich návaznosti, tak aby se výsledky jednotlivých výzkumů navzájem podporovaly a sčítaly. To však bude možné, jen když dosavadní systém individuálních výzkumů řízených okamžitými zájmy, nahradíme moderním systémem kolektivních výzkumů podložených dobře promyšleným a specializovaně sestaveným programem.

Hodnota výzkumného programu závisí na náležitém výbě-

+ / Přeložená stat vyšla sice v originále již před šesti lety, ale dodnes neztratila na podnětnosti svým úsilím o vytvoření jednotného vztahového rámce psychologických výzkumů. Její překlad může být i pro nás užitečným podnětem k diskusi o plánování psychologických výzkumů, zvl. dnes, kdy se připravují dlouhodobé plány státního badatelského výzkumu i výzkumů rezortních a ústavních. Domníváme se, že tak vážná vec, jako jsou dlouhodobé plány, by měla mít svou jasnou koncepci a že by měla vycházet z analýzy toho, co dosud víme a co je neznámé. Předpokládá to ovšem pokus o vytvoření jednotného systému psychologického vědeckého, o něž se mimo jiné pokouší i předložená studie.

ru problematiky. Dnes jsou patrné dvě zásady problematiky: význam úkolu pro pokrok teorie a integraci detailních výzkumů a dále společenský užitek úkolu. Souvislost obou zásad je stále více uznávána. Společenská užitečnost je postulátem a cílem každé vědy. Každá vědecká disciplína zaují má určité místo a plní určitou roli v životě společnosti, která podporuje její rozvoj. Tato užitečnost však ve velké míře závisí na pokroku základních výzkumů teoretického významu.

Společenská užitečnost psychologie jako vědy záleží za prvé na tom, zda je s to dát lidem poznatky užitečné pro jejich jednání, vhodné pro realizaci úkolů a cílů jejich snažení a pro překonávání obtíží, s nimiž se lidé na cestě k cíli setkávají. Tímto směrem se dnes ubírá rozvoj teoretické psychologie, který se stále více soustřeďuje na problematiku lidských činností.

Vyjdeme-li z předpokladu, že základním objektem našich výzkumů jsou lidské činnosti, a naším hlavním cílem takové jejich poznání, které pomůže lidem efektivněji jednat, pak program psychologických výzkumů bude možno soustředit do čtyř velkých problémových okruhů, které mají základní význam jak pro rozvoj naší vědy, tak i pro její praktickou užitečnost. Problémové okruhy či velké směry výzkumů jsou tyto

1. problémy struktury a funkce lidských činností,
2. problémy mechanismů regulace a organizace lidských činností,
3. problémy vývoje lidských činností /t.j. vývoje struktury a mechanismů/,
4. problémy poruch lidských činností /t.j. deformací regulačních a řídicích mechanismů a poruch jejich normálního vývoje/.

Psychologické výzkumy, které přispívají k rozvoji našich vědomostí o těchto čtyřech oblastech, v plné míře zasluhují být nazvány společensky užitečnými výzkumy. Mohou být prováděny na různém stupni teoretické abstrakce a mohou do značné míry těžit z výsledků dosavadních výzkumů, při čemž současně umožňují jejich integraci v koherentní systém.

Probereme tyto čtyři okruhy problémů podrobněji a zaměříme se hlavně na charakteristiku dílčích směrů výzkumů v jejich vztahovém rámci.

1. Problémy struktury lidských činností

Studium lidských činností vyžaduje především poznat zákonitosti jejich průběhu a jejich vnitřní organizace. Poznatky tohoto typu umožní rozlišit různé druhy činností a jejich různé úrovně. Teoretické výzkumy musejí směřovat k vypracování základního schématu nebo optimálního teoretického modelu společného všem lidským činnostem; empirické výzkumy musejí zachytit jejich normální průběh za nejrůznějších podmínek, aby se tak získala základna pro další výzkumy nezralých a patických forem činností.

Analýzu struktury lidských činností je možno provádět z třech různých hledisk: kvalitativního, funkcionálního a formálního /kde hraje velkou roli kvantitativní matematická analýza/.

Kvalitativní /strukturální/ analýza lidských činností směřuje ke zjištění základních elementárních procesů, na nichž činnosti spočívají i k odhalování vzájemných vztahů těchto komponent. Dřívější psychologové např. hovořili o "psychofyzické" struktuře činnosti, při čemž měli na mysli, že se na ní stejně podílejí jak procesy motorické, tak

i vědomí /např. při činnosti psaní pohyby ruky vedoucí tužku těsně souvisejí s obsahem myšlenky, jež má být vyjádřena/. Marx upozornil na možnost určité speciální posloupnosti těchto dvou procesů, a to takové, že procesy vědomí mohou předbíhat motorickou komponentu, takže lidské činnosti může být nejdříve provedena "v hlavě" a teprve pak materiálně. Ode dávna je rovněž známo, že do průběhu lidských činností se začleňuje řeč, a to velmi podstatným způsobem. Je rovněž známo, že se na nich podílejí i vegetativní procesy, které tvoří - jak možno usuzovat - nspecifický základ jejich specifičtější struktury přizpůsobené určitým podmínkám. Všechny tyto elementární procesy se účastní v každé lidské činnosti, ale jejich podíl může být velmi různý a proměnlivý /např. v průběhu výcviku a vytváření dovedností se zmenšuje podíl vědomých procesů, což nazýváme automatizací činnosti/.

V kvalitativní analýze je rovněž nezbytné rozlišovat činnosti izolované /individuální/ a kolektivní /interakční/ dále je třeba brát v úvahu různé formy spolupráce a soupeření, zapojování druhých do provádění vlastních činností, využívání jejich pomoci, podléhání nátlaku jiných při provádění individuálních činností atd. Jedním ze základních problémů se stává kommunikace, t.j. předávání a přijímání informace, recepce informací verbálně fixovaných, deformace informací při jejich předávání, transformace z jednoho kódu na jiný apod.

Neméně důležitá je funkcionální analýza lidských činností, která směřuje k odpovědi na otázku, jakou roli v lidských činnostech plní různé procesy a jaké funkcionální elementy lze v lidských činnostech rozlišit.

Celá tradiční introspektivní psychologie si vyžaduje

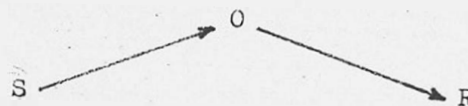
činnosti. Lidské činnosti směřující k určitému výsledku, se k němu blíží sledem postupných "kroků", sukcesivních pokusů nebo též dílčích úkonů, z nichž předchozí umožňuje nebo usnadňuje následující. Řetěz těchto kroků je dnes předmětem mnoha výzkumů, v jejichž koncepci jsou základní takové pojmy jako "strategie", "algoritmus", "program", "plán" aj. Jedním z důležitějších současných problémů je problém optimalizace strategie, zmenšení počtu kroků vedoucích k výsledku nebo aspoň vypracování teoretických "optimálních modelů", které by umožnily hodnocení skutečného průběhu činnosti konkrétního subjektu v konkrétních podmínkách a změření rozdílů, jaký je mezi skutečnou činností a jejím optimálním modelem.

Problém minimalizace řady kroků vedoucích k řešení či výsledkům těsně souvisí s logickými vztahy. Vykónání předchozího kroku nepředurčuje jednoznačně krok následující, nestanoví prostě signál jeho provedení, ale stává subjekt před určitým počtem alternativ, z nichž třeba volit, mezi nimiž třeba rozhodovat; každý krok otevírá určitý rozsah svobody volby kroků následujících. Z toho vzniká možnost využít ve formální analýze lidských činností teorii pravděpodobnosti, zvl. oblast teorie rozhodování.

4. Problémy regulačních a organizačních mechanismů lidských činností

Výzkumy struktury lidských činností vedou jednoznačně k závěru, že činnosti mají ve svém normálním průběhu zaměřený a zorganizovaný ráz. Vzniká však otázka, jaký je mechanismus, který zajišťuje jejich zaměřený a zorganizovaný průběh, jaké faktory tu vstupují do hry, a jakým způsobem na sebe vzájemně působí.

Z tradiční psychologie jsme získali klasické trojčlenné schéma tohoto mechanismu, které vyplývá z přesvědčení, že výchozím faktorem lidských činností je působení vnějšího světa na subjekt /podněty, signály/, že vnější vlivy podléhají jakýmsi modifikacím v samotném subjektu /činitelé zprostředkující, mediace, procesy analýzy a syntézy/ a nakonec vedou k jakési vnější reakci. Toto trojčlenné schéma je možno najít v různých formulacích, např. v pavlovském pojetí reflexních činností, v neobehavioristickém schématu S - O - R, v Rubinštejnově formulaci hlásající, že vnější příčiny působí prostřednictvím vnitřních podmínek, v současné americké variantě asociační teorie /tzv. mediační teorii/, v kybernetickém schématu a v jiných méně známých variantách. Dá se znázornit takto:

Toto všeobecně přijímané schéma neodpovídá však dobře tomu, co víme o zaměřeném a organizovaném charakteru lidských činností a snadno může vést k falešným simplifikacím. Zaprvé, vede k atomistickému obrazu činnosti, která v tomto pojetí představuje jednoduše jakoby řadu reakcí, z nichž každá je podmíněná dvojím způsobem - předchozí reakcí a okamžitým vnějším podnětem. Tento závěr vyvozuje D. O. Hebb. Za druhé, uvedené schéma vede k dojmům, že naše činnosti spočívají v tom, že jakýsi podnět nás vyburcuje ze stavu klidu do stavu aktivity, který je ukončen reakcí, takže je nutný nový podnět, abychom byli vyburcováni k nové reakci. Základním stavem organismu v tomto pojetí je stav klidu, z něhož jej vnější svět neustále burcuje. Experimentální

přehodnocení z tohoto funkcionálního hlediska. Nedovedeme ještě souvisle a zřetelně odpovědět na otázku, jakou roli v regulaci lidských činností plní vědomí, přestože jsme všichni přesvědčeni o tom, že je to role velmi důležitá, že vědomé řízení je nejvyšší formou regulace, vrcholným výsledkem vývoje. Materialistická psychologie zdůrazňuje v tomto smyslu především funkci "odrážet skutečnost" jako hlavní roli vědomí. Týmž směrem se ubírají tendence současné teorie informací, podle níž např. počítky možno považovat jako specifický způsob kódování informace přijímané smyslovými orgány. Ale už funkce citů vyžaduje poněkud jiné interpretace: zdůrazňuje se např., že jejich úloha je spíše spjatá s celkovou mobilizací organismu nebo s motivací, s udáváním celkového směru našim činnostem.

Funkcionální analýza činnosti vede však rovněž ke specifickému popisu činnosti, k rozrůznění jiných elementů struktury činnosti než jsou prvky, které odkrývá kvalitativní analýza.

Jedním z nejstarších příkladů funkcionální analýzy je pokus popsat činnost myšlení v takových kategoriích, jako je objevení problému, formulování hypotézy a provádění verifikace. Dnes se všeobecně akceptuje kybernetické funkcionální trojčlenné schéma, podle něhož ve všech činnostech možno lišit procesy "na vstupu", transformaci informace a procesy "na výstupu". Ve fyziologické terminologii odpovídají tomuto schématu činnosti analyzátorů, činnosti center mozku a činnosti efektorů. V psychologické terminologii je možno mluvit o procesech orientace /recepce signálů, aktivní explorace/, přijímání rozhodnutí nebo formulování hypotéz a o procesech prováděcích /manipulaci apod./. Ve formalistické terminologii behaviorismu lze nalézt ko-

relát tohoto schématu v pojmech nezávislých, intervenujících a závislých proměnných.

Nazíráme-li lidské činnosti v kybernetických schématech, můžeme s užitkem dnes rovněž využít schémata převzatá z matematické teorie sítí a chápat nervový systém člověka jako informační síť. Podobná schémata se ukazují rovněž užitečná při popisu vzájemné interakce lidí, jejich vzájemné komunikace, spolupráce a střetání a rovněž při analýze vzájemných vztahů člověka s prostředím, při analýze používání nástrojů, obsluhy strojů a technických zařízení /ergonomické koncepce systému "člověk-stroj"/ atd. Schémata tohoto typu umožňují sice jen velmi abstraktní a zjednodušenou analýzu lidských činností, jejichž užitek však spočívá v tom, že dovolují vytvářet "teoretické modely" lidských činností, že odkrývají nové možnosti použití matematických metod analýzy lidských činností a podněcují spolupráci psychologů s jinými odborníky, neboť sblížují psychologickou problematiku s technickou. Tím psychologie dostává nové perspektivy využití - a to ve své nejteoretičtější podobě - v praxi.

Funkcionální analýza lidských činností sblížuje psychologii i s praxeologickými vědami, které se zabývají realitou lidského jednání. Z tohoto hlediska je důležité rozlišovat činnosti "pracovní", které mají bezprostřední souvislost se zamýšleným výsledkem, a četné činnosti "pomocné" jako jsou činnosti přípravné, kontrolní, korektivní, kompenzační, náhradní, zabezpečovací a ochranné.

Třetí typ analýzy lidských činností má charakter formální. Formální analýza činností směřuje ke stanovení logických a časových vlastností činností. Z tohoto hlediska je možno např. mluvit o "fázové" a "alternativní" struktuře

situace odpovídají této koncepci, protože v nich je subjekt skutečně do jisté míry ve stavu pasivního očekávání, co nyní přijde, a teprve signál experimentátora ho aktivizuje k reakci. Ale již situace běžce čekajícího na signál k běhu neodpovídá dobře tomuto schématu; stav nehybnosti, v němž se nachází běžec ve chvíli startu, nemá nic společného se stavem pasivity a má výrazně zaměřený ráz.

Můžeme tedy předpokládat, že normálním stavem živých organismů, zvl. člověka, není stav klidu jako u neživých předmětů, ale stav aktivní. Signály dopadající na člověka z vnějšího světa, zastihují člověka už v jakési činnosti, v práci nebo hře, ve čtení nebo hovoru aj. Tyto signály jsou včleněny do oné činnosti a vyvolávají reakce, které se rovněž určitým způsobem vplétají do průběhu vykonávané činnosti. V závislosti na tom, na jakou činnost signál naráží, může buď vyvolat reakci, nebo též nemusí. Budeme-li nejobecněji charakterizovat činnost jako proces vedoucí od úkolu /U/ k výsledku /V/, pak tradiční schéma regulačních mechanismů S-O-R, musíme nahradit tímto schématem:

Podle tohoto schématu podnět působící na subjekt během provádění činnosti U - V, vyvolává reakci, která se včleňuje do průběhu dané činnosti. Tak je tomu za normálních podmínek u normálního dospělého člověka. Na ranějších vývojových stádiích, za obtížných podmínek nebo v případě poruch nervové soustavy se může působení náhodných podnětů vymknout z uvedeného jednotného organizačního rámce a průběh procesů pak může odpovídat klasickému schématu,

které vyjadřuje bezprostřednější závislost mezi podnětem a reakcí, jak to ukazuje následující obrázek:

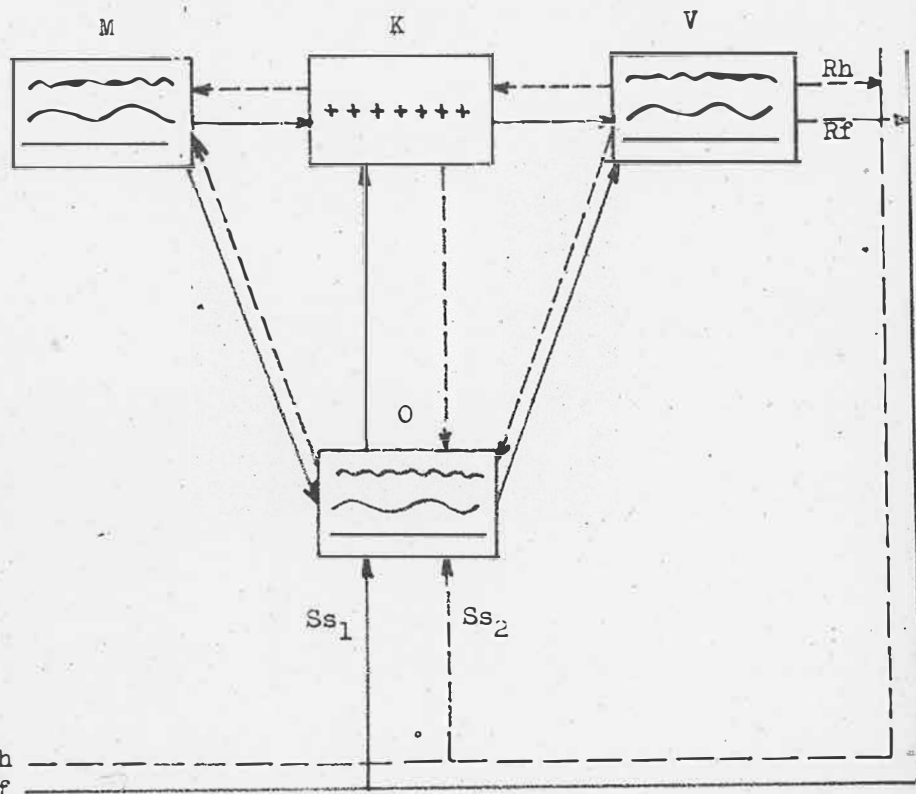

Náhodný podnět vychyluje subjekt z dosavadního směru činnosti a způsobuje její odchýlení. Tak se to odehrává např. u malého dítěte, které sahající na předmět uvidí svou ruku; zapomene na předmět a začíná si hrát s vlastní rukou. U nemocného s poškozením čelních laloků, který jde vstříc lékaři, vidíme, že si sedá na první spatřené křeslo nebo vejde do dveří, které má minout. Jinak řečeno, mechanismy reaktivního chování, o něž se opírá klasické schéma, existují, ale u normálního člověka fungují v rámci komplexní jednotné činnosti. Všechny výzkumy, které by mohly hlouběji osvětlit uvedený integrativní mechanismus, mají velmi značný praktický význam.

Nejobecnější schéma regulačních a organizačních mechanismů vyžaduje pochopitelně konkretizaci. Faktické znalosti, jimiž dnes disponujeme, ukazují na to, že máme co dělat s mechanismem složeným z řady dílčích mechanismů. Každý z nich tvoří odlišný funkcionální systém se specializovanými funkcemi. Ujijeme-li analogie z oblasti techniky, je možno říci, že máme co činit se systémem složeným z několika subsystémů. Je možno vyčlenit nejméně čtyři funkcionální systémy tohoto druhu /jakožto subsystémy/:

1. systém zaměřující /motivační/,
2. systém orientační,
3. systém prováděcí /výkonový/,
4. systém kontrolní.

Tyto systémy jsou navzájem propojeny na základě principu zpětné vazby a vytvářejí komplexní systém fungující relativně jednoduše /integrovane/ v daných vnějších podmínkách. Blokové schéma komplexního systému je následující:

Tento systém funguje ve vnějším světě označeném dvěma čarami; plná odpovídá fyzikálním vlastnostem okolí /f/ a přerušovaná odpovídá jeho vlastnostem sociálním, humanistickým /h/, tedy jeho významům výtvořeným společností. Z okolí působí na subjekt podněty dvojího druhu, které od-

povídají pavlovovskému pojmu první signální soustavy / Ss_1 / a druhé signální soustavy / Ss_2 / . Pod vlivem těchto signálů vznikají reakce rovněž dvojího typu: jedny spočívají v přetváření fyzikálních vlastností prostředí /Rf/ a druhé v působení na lidi a lidské prostředí /Rh/. Vzniká první velký zpětnovazební okruh, v němž základní působení, t.j. primární působení vnějšího světa na subjekt, je označeno plnými šipkami a sekundární působení subjektu na okolí přerušovanými šipkami. Tento zpětnovazební okruh "člověk-prostředí" je základem regulace vzájemných vztahů člověka s vnějším světem.

Signály dopadající na subjekt z vnějšího světa v určitém okamžiku / t_1 / nejsou počátkem jeho činnosti, neboť subjekt není ve stavu pasivního klidu, ale působí již na jakýsi aktivní, zaměřený stav; signály zastanou subjekt již v průběhu nějaké činnosti, řízené souborem motivačních činitelů /na obr. obdélník M/. Signály nejsou též předávány bezprostředně efektorům, ale podléhají předběžnému zpracování, t.j. přijetí, pochopení, analýze a syntéze, začlenění do obrazu světa a sebe sama, který má již subjekt vytvořený, jsou dále doplňované předchozími zkušenostmi, zobecňovány, překódovány, a to někdy i vícekrát atd. Celý tento systém zpracování signálů, který zhruba odpovídá tradičnímu pojmu poznávacích procesů, je označen na obr. obdélníkem O. Uvedené procesy mají rovněž charakter zaměřených činností, probíhají pod vlivem motivačních činitelů působících v daném okamžiku /šipka M - O/. Pod vlivem motivačních činitelů systém O nepřijímá všechny signály působící na receptory, ale jen ty, které projdou zaměřenou selekcí, jsou zpracovány zaměřeným způsobem v souladu se zaměřeným jednáním subjektu. Výsledky tohoto přepracování jsou pře-

dávány několika směry, především zpátky do systému motivačního M, při čemž mají sekundární vliv na jeho činnost, a to buď ten, že potvrzují správnost dosavadního zastávaného směru činnosti subjektu, jeho soulad s aktuálním stavem věcí, nebo působí na jeho modifikaci. To je činnost prvního dílčího zpětnovazebného okruhu - procesů orientačních a motivačních /m - O/. V této oscilaci vzájemných závislostí se nepřetržitě utvářejí rozhodnutí předávané blokem V k realizaci /plná šipka O - V/.

Rozhodnutí ovšem rovněž nezastanou blok V ve stavu klidu, ale v činnosti vykonávané už na základě minulých příkazů. Tutu činnost je nutno buď přerušit nebo modifikovat v souladu s aktuálními údaji. V průběhu činnosti se subjekt rovněž do jisté míry stále orientuje, což mu umožňuje okamžitou modifikaci prováděcích rozhodnutí. Je to druhý vnitřní okruh zpětné vazby /O - V/.

Tri uvedené funkcionální systémy, které regulují průběh činnosti, je třeba doplnit čtvrtým, nejméně prozkoumaným. Můžeme ho nazvat systém kontrolní /K/. Mnoho faktů svědčí o tom, že během provádění činnosti probíhá neustále porovnávání aktuální úrovně provedení činnosti s jejím předem vytvořeným vzorem /viz Anochin, Miller-Galanter-Pribram aj., pozn. překl./ . Uskutečňuje se jakoby neustálé porovnávání rozdílů mezi stavem provedení a vzorem, obrazem. Je-li rozdíl nulový nebo pod prahem tolerance, tozn., že předsevzatý výsledek byl dosažen, činnost se přeruší /je dokončena/. Lze předpokládat, že příslušný signál byl předán do motivačního systému /K - M/, který přestane působit aktivizačně. Je-li rozdíl mezi vzorem /obrazem/ a aktuální úrovní realizace nad prahem tolerance nebo vzrůstá-li dokonce, signály vysílané ze systému K zvyšují úroveň motivace se vše-

mi dalšími důsledky.

V samotném průběhu činnosti se uplatňuje podobný kontrolní mechanismus, který vyhodnocuje průběh činnosti jako správný nebo nesprávný. Hodnocení úrovně provedení /výkonu/ a úrovně průběhu činnosti má základní význam pro udržování činnosti resp. pro opakování pokusů až k dosažení výsledku; může však též vést ke změně činnosti, k její reorganizaci na adekvátnější typ nebo k jejímu přerušení. Tradiční psychologické problémy jako je zákon posílení nebo zákon účinku, problém aspirační úrovně, problém odměny a trestu aj. patří vlastně do této problematiky kontrolních mechanismů. Z tohoto hlediska je rovněž nutné posuzovat problematiku obtíží a neúspěchu a takové jevy jako je frustrace či sebeobrana spočívající často ve falšování informace o neúspěchu; patří sem dále tendence k redukci disonance mezi skutečnou úrovní provedení a její úrovní vzorovou, snižování požadavků po neúspěchu aj.

Tento sloučený regulační systém může pracovat na různé úrovni. Zhruba řečeno může fungovat na základě dvou principů: automatismu a vědomí. Instinktivní činnosti zvířat jsou regulovány zásadně automaticky, kdežto u člověka stále větší regulační roli přebírá vědomí. Člověk si může více či méně být vědom svých cílů /potřeb nebo úkolů/, může mít více či méně jasný obraz konečného výsledku a může být s to odlišovat adekvátní průběh vlastních činností od jejich neadekvátního průběhu; může mít více nebo méně jasný obraz vnějšího světa, sebe sama a své vlastní situace v okolním světě, svých úspěchů i chyb nebo vedlejších důsledků vlastních činností. Rozvoj vědomého mechanismu regulace neodstraňuje, ale doplňuje a přetváří působení automatického mechanismu.

Dosud málo víme jak o vzájemném působení těchto dvou mechanismů tak o tom, v čem tkví rozdíl mezi průběhem činnosti, která je regulovaná vysokou úrovní vědomí a průběhem činnosti regulované nízkou úrovní vědomí. Moralisté se od pradávna dožadují zvýšení úrovně vědomí člověka a psychoanalyticky svým způsobem obrátili též pozornost na zásadní změnu, jaká může nastat v jednání člověka, když si uvědomí vlastní motivy jednání, které až dosud působily nevědomě.

Nevíme též podrobněji, jaký má být optimální obsah vědomí jakožto regulačního činitele. Je známo, že aktivní účast vědomí na řízení činnosti závisí na míře verbalizace, že jinak na nás působí předměty, které umíme pojmenovat a jinak to, co nedovedeme nazvat, že jiný je vliv cílů jasně zformulovaných proti nejasně formulovaným; víme též, že mění samotný průběh činnosti, když ho verbalizujeme. Přesto však naše poznatky o regulační funkci řeči jsou stále ještě fragmentární /viz přínos A. R. Lurii, pozn. překl./.

3. Problémy vývoje lidských činností

Struktura lidských činností i jejich organizačně-regulační mechanismy jsou výsledkem vývoje. Jinak řečeno, celý proces psychického vývoje člověka je možno chápat jako proces zdokonalování systému regulací vzájemných vztahů člověka s prostředím. Tento vývoj je možno si představit jako přechod od nejjednodušší struktury činnosti k její zralé nejrozvinutejší formě. Rozvíjí se každý dílčí systém i celek. Systém S spočívající zpočátku hlavně v odběru určitého počtu vnějších signálů se rozvíjí v komplikovaný orientační systém O, který systematizuje a přetváří přijaté signály a také je aktivně vyhledává v souladu s plánem činnos-

ti, v níž jsou nezbytné. Systém M, omezený zpočátku na omezený počet signálů hladu či deprivace spjatých s elementárními potřebami a usměrňujících činnosti dítěte okamžitým, krátkodobým a labilním způsobem, se rozvíjí ve stabilní, socializovaný motivační systém založený nejen na působení okamžitých elementárních potřeb, ale rovněž na soustavě úkolů, hodnot a morálních zásad. Prováděcí systém V, omezený zpočátku na jednotlivé reakce vůči jednotlivým podnětům nebo na krátké série reakcí, rozvíjí se v komplikovaný systém dovedností jednat, provádět systém konsekvantně realizovaných aktů s integrovaným směrem. Rovněž i kontrolní systém K, který zpočátku nepřekračuje meze působnosti elementárního zákona účinku nebo posilování či vyhasínání reakce, rozvíjí se v ontogenezi v neméně komplikovaný systém sebekontroly dospělého člověka.

Vývoj a usložňování vnitřní organizace jednotlivých subsystémů jde ruku v ruce s vnitřní organizací celosti komplexního systému regulace, a to na základě vytvoření vnitřních zpětných vazeb, které jsou znázorněny na blokovém schématu.

Z genetického hlediska zasluhují zvláštní pozornosti dva podstatné rysy tohoto systému, a to /1/ jeho reproduktivně-produktivní ráz a /2/ jeho individuálně-sociální povaha.

1. Formování regulačního systému je těsně spjata s proměnlivostí prostředí, v proměnlivém prostředí je podmínkou přežití organismu takový regulační systém, který přizpůsobuje průběh činnosti okolnostem. Různé elementy a vlastnosti okolí jsou proměnné v různé míře. Některé jejich struktury se mění velmi málo nebo se často opakují v podobné formě, jiné jsou proměnlivější. Jinak řečeno, některé struktury

ry situací a některé události jsou pravděpodobnější, jiné zase méně. V závislosti na tom vůči málo proměnlivým, opakovatelným a nejpravděpodobnějším situacím se vytvářejí schémata chování, která jsou reprodukována ve více méně podobné formě, kdykoliv se taková situace opakuje; stačí spouštěcí signál a příslušný proces je reprodukován ve formě utvořené v minulé zkušenosti. Jsou to schémata procesů, stereotypy, návyky různého druhu. Naproti tomu v nových situacích taková schémata klamou, reprodukce minulé zkušenosti nestačí. Nezbytné je zvládnutí nové situace novým způsobem. V klasické psychologii se stavělo reproduktivní chování na základě dříve vytvořených návyků do prctikladu s inteligentním chováním, jež nese známky aktuální tvorby. Ve velmi pružných formách inteligentního chování má větší podíl vědomí.

Tyto dva mechanismy - mechanismus reproduktivního chování na základě návyků vytvořených v minulé zkušenosti a mechanismus "svěží" regulace přizpůsobené aktuální struktúře konkrétní situace, jež má rysy neopakovatelnosti - lze najít v každém z výše rozlišených subsystémů. /Na blokovém schématu uvedeném výše je to znázorněno vlnovkami - od nejjednodušší, která odpovídá inertním stereotypům, až k nejsložitější/. Člověk se řídí ve svém motivačním systému jednak pevnými stálými potřebami a zásadami jednání, jednak okamžitými úkoly spjatými těsně s aktuální strukturou situace; každý signál přicházející z vnějšího světa dopadne na celý systém hotových vědomostí a názorů, na pevný, relativně zafixovaný "obraz světa", ale může být rovněž začleněn do aktuálního procesu myšlení; rovněž realizace úkolů se odehrává buď reprodukcí hotových schémat jednání nebo na základě aktů organizovaných "ad hoc". Podobnou dvojí vnitřní

strukturu by bylo pravděpodobně možno odkrýt také v působnosti kontrolního systému. Někteří psychologové zdůrazňují, že v každém případě máme zásobu mnoha hotových schémat, které mohou být uvedeny "do akce", že máme "celé rodiny návyků" a v každé situaci vybíráme z této zásoby nejvhodnější. V každém případě jedním ze základních problémů ontogenetické psychologie je nesporný problém neustálého procesu vytváření stále nových schémat, problém jejich působnosti v organizování aktuálních procesů a problém jejich přestavby pod vlivem nových zkušeností. Je to současně možná největší problém soudobé psychologie paměti.

2. Druhým důležitým rysem našeho regulačního systému, rysem, který vyžaduje genetické výzkumy, je jeho podvojný individuálně-sociální charakter. Naš regulační systém se utváří zcela jistě během individuálního života každého jedince, během jeho individuálního jednání v konkrétních podmínkách. Mnohé z těch motivačních, poznávacích či operačních schémat, o nichž jsme mluvili, mají takový individuální charakter, jsou výsledkem individuální zkušenosti jedince. Avšak současně mnoho takových schémat každý člověk přejímá ve více méně hotové formě od jiných lidí. Např. některé naše názory jsou přejaty v hotové podobě od konkrétních osob z našeho okolí; jsou jejich osobním výtvozem, který nám byl předán v hotové formě. Soužití jednotlivých lidí spočívá do značné míry na vzájemné výměně osobních zkušeností. Velmi mnoho ze schémat, jimiž se řídí průběh našich motivačních, poznávacích a prováděcích procesů, nejsou výtvozem žádné jednotlivé bytosti, ale společenským produktem, fixovaným ve výtvorech lidské kultury, v podobě předmětů každodenního užitku, nástrojů, obyčejů, pracovních metod, vědění, soustavy hodnot apod. Každá lidská bytost si

osvojuje tento společenský produkt, a to je právě ještě dalším důležitým zdrojem schémat které řídí průběh lidské činnosti. Sovětští psychologové, kteří velmi silně zdůrazňují význam osvojování kulturních výtvorů společnosti jednotlivcem, obracejí pozornost na to, že osvojování tohoto produktu má převažně aktivní ráz, že společenská zkušenost není jedinci jednoduše předaná, ale musí jím být aktivně zvládnutá, "vyčtená" z předmětů, v nichž je fixována; tato zkušenost je tedy spíše "úkolem" než "darem" jednotlivce.

Bohužel i v této oblasti naše psychologické poznání obsahuje ještě hodně bílých míst nebo zajímavých, ale nedostatečně verifikovaných hypotéz. Např. obecně panuje přesvědčení, že schémata vytvořená osobní zkušeností jsou operativnější než ta, která jsou převzata v hotové podobě; efektivnější dovednost musí projít komplikovaným procesem osvojování. Tuto skutečnost mají na mysli pedagogové, když hovoří o vědomostech, které žáci dokáží reprodukovat, ale ne vždy použít, i moralisté, když hovoří o zásadách jednání, které lidé - i dospělí - znají, ale neřídí se jimi. Psychoanalytici svým způsobem rovněž poukázali na podstatný rozdíl, jaký je mezi morálními zásadami, které byli jedincem osvojeny, "interiorizovány" tak, že přešly do struktury jeho "superega", a zásadami, které si uchovaly pro jedince charakter vnějšího morálního nátlaku. Nicméně i v této věci jsou naše vědomosti vcelku kusé.

4. Problémy poruch lidských činností

Všechny tři probrané problémové okruhy - problém struktury činností, jejich regulačních mechanismů a jejich vývoje - mají svůj aspekt klinický a mohou být zkoumány z hle-

diska klinické psychologie, protože jak struktura činnosti tak i mechanismy regulace a vývoj mohou podléhat různorodým odchylkám /deviacím/ od normy, deformacím a poruchám.

Deformace mohou mít dvojí genuzu: mohou být endogenní; to znamená, že vyplývají z organických poruch /nemocí, nezralosti/, nebo exogenní, to znamená, že vyplývají z příčin vnějších, hlavně z obtížných, t.j. takových podmínek, v nichž normální regulační procesy selhávají.

Výzkum endogenních poruch je v zásadě doménou medicíny /neurologie, psychiatrie/ a defektologie, v každém případě vyžaduje hlubokou speciální přípravu v patofyziologii. Psychologové se však ve velké míře zajímají o tyto výzkumy, protože poskytují srovnávací základnu, díky níž možno získat důkladnější vhled do fyziologického mechanismu regulace činnosti, zejména objasnění tradičního sporu o celostní či partiální charakter tohoto mechanismu, t.j. sporu o to, zda působí jako celek, v němž funkcionální samostatnost jednotlivých částí je nepodstatná, nebo naopak, zda je to mechanismus se značnou funkcionální samostatností různých center. Proto jsou velmi cenné všechny pokusy o spolupráci psychologů s fyziology a neurology v této oblasti, i komplexní výzkumy "hraničních" oblastí. Např. výzkum případů, kdy nemocný není s to udržet kontinuitu činnosti, ale začíná podléhat vedlejším náhodným podnětům, nebo případů, v nichž nemocný nedokáže vykonat žádnou činnost záměrně resp. na cizí příkaz, ale dovede ji někdy vykonat bezděčně atd. Všechny tyto výzkumy mají nejen praktický význam pro terapii, ale i zásadní teoretický význam.

Specificky psychologické jsou výzkumy exogenních deformací lidských činností a poruch jejich regulačních a vývojových mechanismů.

Dnes už existuje mnoho výzkumů různých druhů obtížných situací, v nichž má člověk jednat, a zájem o tuto oblast neustále roste.

Patří sem výzkumy potíží žáků v učení /příliš obtížné úkoly, nevhodné podmínky k učení doma atd./, potíží dělníka v produktivní práci, která probíhá za obtížných /extrémálních/ fyzikálních podmínek /příliš vysoká nebo příliš nízká teplota, hluk, oslňování nebo příliš slabé osvětlení atd./, dále výzkumy potíží, s nimiž se setkává voják, který plní své povinnosti v podmínkách zvláštních překážek nebo nebezpečí, resp. námořník konající službu v podmínkách zvláštní deprivaci /vzdálenost od pevniny, dlouhodobé odloučení od rodiny ap./; patří sem i výzkumy poruch, k nimž dochází v chování vězňů v nenormálních podmínkách izolace, nebo výzkumy poruch u nemocných, kteří dlouho žijí v nemocničním prostředí atd. V současnosti se objevuje nová velká perspektiva tohoto typu výzkumů v souvislosti s problémy kosmických letů.

Výzkumů v dané oblasti je mnoho, ale jsou roztráštěné, příliš vázané na konkrétní podmínky a chybí zde dosud obecná jednotná teorie. Vynořuje se však potřeba a současně i možnost vybudování takové obecné teorie chování člověka v obtížných podmínkách. Taková teorie by měla obrovský význam pro velkou oblast současné klinické psychologie, zejména pro výzkum exogenních poruch chování normálního člověka. Takovou teorii potřebuje i psychologie práce, v níž se problémem pracovních podmínek stává stále palčivějším.

5. Subjektivní charakter činnosti

Probral jsem v obrysech perspektivy výzkumů soustředěných kolem ústředního problému lidských činností pojatých

z hlediska čtyř základních aspektů. Bylo by ještě třeba připomenout závěrem, neméně důležitý pátý aspekt, který je však nejobtížnější, a to subjektivní charakter činnosti. Pojem činnosti je těsně spjat s pojmem činného systému, který tuto činnost provádí. Takovým systémem může být stroj vytvořený člověkem, nebo živý organismus. V souvislosti s lidskými činnostmi užíváme pojmu subjekt činnosti.

Průběh činnosti závisí tedy do značné míry na vlastnostech činného systému, tedy u člověka na jeho vlastnostech jakožto subjektu činnosti. Protože člověk je organismem, druh i průběh jeho činnosti závisí do značné míry na jeho anatomicko-fyziologických vlastnostech. Avšak stále všeobecněji se dnes soudí, že anatomicko-fyziologické vlastnosti tvoří jediné materiální podmínku formování vlastních rysů osobnosti; odvaha není totožná se svalovou silou, přestože svalová síla velmi usnadňuje u člověka formování odvahy.

Problém osobnosti vyplývá ze skutečnosti, že ve velké rozmanitosti, jakou pozorujeme v druzích, směrech a průbězích lidských činností, lze přesto najít jakousi stálost; proměnlivost se uskutečňuje podle určitých relativně stálých pravidel. Jaká jsou to pravidla?

Znát člověka, to především znamená vědět, na čem mu záleží, jaký je systém, který řídí výběr podnětů dopadajících na člověka z vnějšího světa. Dále to znamená vědět, v jakém směru se uskutečňuje přepracování těchto signálů, jaký je princip výběru prováděcích činností atd. Zdůraznění zaměřeného charakteru lidských činností je současně i východiskem k problematice lidské osobnosti.

Vypracování racionálního programu výzkumů osobnosti je však specifickým a neobyčejně obtížným úkolem. Výzkum individuálních rozdílů v průběhu lidských činností se zřetelem

ke konkrétnim podmínkam tohoto prúbehu, je jen jedním z dôležitých budů programu.

Tím končíme poznámky o programu psychologických výzkumů. Jejich cílem bylo zdůraznění významu vypracování takového programu a načrtnutí jeho nejobecnější rámcové koncepce. Soudím, že realizace této koncepce by mohla přispět k přehlednějšímu uspořádání už existujících poznatků, i k vytvoření sítě, v níž by se nová fakta dala zařadit rovněž systematictější. Přispělo by to k překonání dosavadní rozptýlenosti, která je hlavní brzdou pokroku psychologie. Realizace uvedeného rámcového programu vyžaduje další konkretizaci. Nemá žádný smysl, aby všichni dělali totéž. Kdyby se podařilo přijmout uvedenou síť problémů jako východisko, pak dokonce i výzkumy tématicky od sebe dosti vzdálené, které se zabývají odlehlými body této sítě, by bylo možno snáze shrnout ve výsledky daleko většího dosahu. Pojmová síť by se vyplňovala postupně, a dokonce i kdyby jenom umožnila výrazněji postihnout bílá místa, byl by to značný pokrok ve srovnání s dosavadním stavem věcí.

Přeložil a upravil
PhDr. Vladimír Smékal

Otištěno v: Psychologia wychowawcza, 7 /1964/, č.5,
str. 526-540.

PROFESIOGRAFIA PSYCHOLÓGA

Občas sa vyskytujú i medzi nami názory, aby sa vypracovala profesiografia psychológa. Iba ako úvod do diskusie alebo ako jedno možné riešenie uvádzame schému najpotrebnejších, "kritických" psychologických vlastností psychológa, ako ich uvádza Wilkinson v Sextant Series /USA/ s označením /o/. Pre porovnanie uvádzame tiež výsledky, ktoré na vzorke bratislavských klinických psychológov zistil /hrubé spracovanie/ D. Fabian z Ústavu psychológie profesion. výcviku a poradenstva UK, s označením /!/. Boli by sme radi, ak by k tejto veci vznikla v našom časopise diskusia.

- red -

Školské schopnosti:

1. stupeň vedomostí z prírod. discipl. /o/ /!/
2. stupeň znalostí slovenčiny /o/
3. stupeň vedomostí zo spoloč. ved. discipl. /!/
4. stupeň matemat. vedomostí
5. stupeň znalostí cudzích jazykov /!/
6. priemerný prospech
7. sebahodnotenie, porov. s ost. štúd.

Spoločenské vlastnosti:

8. ocenenie iných
9. takt /o/ /!/
10. spolupráca /!/
11. vzhľad
12. prezvedčovanie /!/
13. komunikácia /!/
14. sebaorganizácia /!/
15. sebaobrana /!/
16. sebaupravenie /!/
17. sebaobľuba /!/
18. sebaobľuba /!/
19. sebaobľuba /!/
20. sebaobľuba /!/
21. sebaobľuba /!/
22. sebaobľuba /!/
23. sebaobľuba /!/
24. sebaobľuba /!/
25. sebaobľuba /!/
26. sebaobľuba /!/
27. sebaobľuba /!/
28. sebaobľuba /!/
29. sebaobľuba /!/
30. sebaobľuba /!/
31. sebaobľuba /!/
32. sebaobľuba /!/
33. sebaobľuba /!/
34. sebaobľuba /!/
35. sebaobľuba /!/
36. sebaobľuba /!/
37. sebaobľuba /!/
38. sebaobľuba /!/
39. sebaobľuba /!/
40. sebaobľuba /!/
41. sebaobľuba /!/
42. sebaobľuba /!/
43. sebaobľuba /!/
44. sebaobľuba /!/
45. sebaobľuba /!/
46. sebaobľuba /!/
47. sebaobľuba /!/
48. sebaobľuba /!/
49. sebaobľuba /!/
50. sebaobľuba /!/
51. sebaobľuba /!/
52. sebaobľuba /!/
53. sebaobľuba /!/
54. sebaobľuba /!/
55. sebaobľuba /!/
56. sebaobľuba /!/
57. sebaobľuba /!/
58. sebaobľuba /!/
59. sebaobľuba /!/
60. sebaobľuba /!/
61. sebaobľuba /!/
62. sebaobľuba /!/
63. sebaobľuba /!/
64. sebaobľuba /!/
65. sebaobľuba /!/
66. sebaobľuba /!/
67. sebaobľuba /!/
68. sebaobľuba /!/
69. sebaobľuba /!/
70. sebaobľuba /!/
71. sebaobľuba /!/
72. sebaobľuba /!/
73. sebaobľuba /!/
74. sebaobľuba /!/
75. sebaobľuba /!/
76. sebaobľuba /!/
77. sebaobľuba /!/
78. sebaobľuba /!/
79. sebaobľuba /!/
80. sebaobľuba /!/
81. sebaobľuba /!/
82. sebaobľuba /!/
83. sebaobľuba /!/
84. sebaobľuba /!/
85. sebaobľuba /!/
86. sebaobľuba /!/
87. sebaobľuba /!/
88. sebaobľuba /!/
89. sebaobľuba /!/
90. sebaobľuba /!/
91. sebaobľuba /!/
92. sebaobľuba /!/
93. sebaobľuba /!/
94. sebaobľuba /!/
95. sebaobľuba /!/
96. sebaobľuba /!/
97. sebaobľuba /!/
98. sebaobľuba /!/
99. sebaobľuba /!/
100. sebaobľuba /!/
101. sebaobľuba /!/
102. sebaobľuba /!/
103. sebaobľuba /!/
104. sebaobľuba /!/
105. sebaobľuba /!/
106. sebaobľuba /!/
107. sebaobľuba /!/
108. sebaobľuba /!/
109. sebaobľuba /!/
110. sebaobľuba /!/
111. sebaobľuba /!/
112. sebaobľuba /!/
113. sebaobľuba /!/
114. sebaobľuba /!/
115. sebaobľuba /!/
116. sebaobľuba /!/
117. sebaobľuba /!/
118. sebaobľuba /!/
119. sebaobľuba /!/
120. sebaobľuba /!/
121. sebaobľuba /!/
122. sebaobľuba /!/
123. sebaobľuba /!/
124. sebaobľuba /!/
125. sebaobľuba /!/
126. sebaobľuba /!/
127. sebaobľuba /!/
128. sebaobľuba /!/
129. sebaobľuba /!/
130. sebaobľuba /!/
131. sebaobľuba /!/
132. sebaobľuba /!/
133. sebaobľuba /!/
134. sebaobľuba /!/
135. sebaobľuba /!/
136. sebaobľuba /!/
137. sebaobľuba /!/
138. sebaobľuba /!/
139. sebaobľuba /!/
140. sebaobľuba /!/
141. sebaobľuba /!/
142. sebaobľuba /!/
143. sebaobľuba /!/
144. sebaobľuba /!/
145. sebaobľuba /!/
146. sebaobľuba /!/
147. sebaobľuba /!/
148. sebaobľuba /!/
149. sebaobľuba /!/
150. sebaobľuba /!/
151. sebaobľuba /!/
152. sebaobľuba /!/
153. sebaobľuba /!/
154. sebaobľuba /!/
155. sebaobľuba /!/
156. sebaobľuba /!/
157. sebaobľuba /!/
158. sebaobľuba /!/
159. sebaobľuba /!/
160. sebaobľuba /!/
161. sebaobľuba /!/
162. sebaobľuba /!/
163. sebaobľuba /!/
164. sebaobľuba /!/
165. sebaobľuba /!/
166. sebaobľuba /!/
167. sebaobľuba /!/
168. sebaobľuba /!/
169. sebaobľuba /!/
170. sebaobľuba /!/
171. sebaobľuba /!/
172. sebaobľuba /!/
173. sebaobľuba /!/
174. sebaobľuba /!/
175. sebaobľuba /!/
176. sebaobľuba /!/
177. sebaobľuba /!/
178. sebaobľuba /!/
179. sebaobľuba /!/
180. sebaobľuba /!/
181. sebaobľuba /!/
182. sebaobľuba /!/
183. sebaobľuba /!/
184. sebaobľuba /!/
185. sebaobľuba /!/
186. sebaobľuba /!/
187. sebaobľuba /!/
188. sebaobľuba /!/
189. sebaobľuba /!/
190. sebaobľuba /!/
191. sebaobľuba /!/
192. sebaobľuba /!/
193. sebaobľuba /!/
194. sebaobľuba /!/
195. sebaobľuba /!/
196. sebaobľuba /!/
197. sebaobľuba /!/
198. sebaobľuba /!/
199. sebaobľuba /!/
200. sebaobľuba /!/
201. sebaobľuba /!/
202. sebaobľuba /!/
203. sebaobľuba /!/
204. sebaobľuba /!/
205. sebaobľuba /!/
206. sebaobľuba /!/
207. sebaobľuba /!/
208. sebaobľuba /!/
209. sebaobľuba /!/
210. sebaobľuba /!/
211. sebaobľuba /!/
212. sebaobľuba /!/
213. sebaobľuba /!/
214. sebaobľuba /!/
215. sebaobľuba /!/
216. sebaobľuba /!/
217. sebaobľuba /!/
218. sebaobľuba /!/
219. sebaobľuba /!/
220. sebaobľuba /!/
221. sebaobľuba /!/
222. sebaobľuba /!/
223. sebaobľuba /!/
224. sebaobľuba /!/
225. sebaobľuba /!/
226. sebaobľuba /!/
227. sebaobľuba /!/
228. sebaobľuba /!/
229. sebaobľuba /!/
230. sebaobľuba /!/
231. sebaobľuba /!/
232. sebaobľuba /!/
233. sebaobľuba /!/
234. sebaobľuba /!/
235. sebaobľuba /!/
236. sebaobľuba /!/
237. sebaobľuba /!/
238. sebaobľuba /!/
239. sebaobľuba /!/
240. sebaobľuba /!/
241. sebaobľuba /!/
242. sebaobľuba /!/
243. sebaobľuba /!/
244. sebaobľuba /!/
245. sebaobľuba /!/
246. sebaobľuba /!/
247. sebaobľuba /!/
248. sebaobľuba /!/
249. sebaobľuba /!/
250. sebaobľuba /!/
251. sebaobľuba /!/
252. sebaobľuba /!/
253. sebaobľuba /!/
254. sebaobľuba /!/
255. sebaobľuba /!/
256. sebaobľuba /!/
257. sebaobľuba /!/
258. sebaobľuba /!/
259. sebaobľuba /!/
260. sebaobľuba /!/
261. sebaobľuba /!/
262. sebaobľuba /!/
263. sebaobľuba /!/
264. sebaobľuba /!/
265. sebaobľuba /!/
266. sebaobľuba /!/
267. sebaobľuba /!/
268. sebaobľuba /!/
269. sebaobľuba /!/
270. sebaobľuba /!/
271. sebaobľuba /!/
272. sebaobľuba /!/
273. sebaobľuba /!/
274. sebaobľuba /!/
275. sebaobľuba /!/
276. sebaobľuba /!/
277. sebaobľuba /!/
278. sebaobľuba /!/
279. sebaobľuba /!/
280. sebaobľuba /!/
281. sebaobľuba /!/
282. sebaobľuba /!/
283. sebaobľuba /!/
284. sebaobľuba /!/
285. sebaobľuba /!/
286. sebaobľuba /!/
287. sebaobľuba /!/
288. sebaobľuba /!/
289. sebaobľuba /!/
290. sebaobľuba /!/
291. sebaobľuba /!/
292. sebaobľuba /!/
293. sebaobľuba /!/
294. sebaobľuba /!/
295. sebaobľuba /!/
296. sebaobľuba /!/
297. sebaobľuba /!/
298. sebaobľuba /!/
299. sebaobľuba /!/
300. sebaobľuba /!/
301. sebaobľuba /!/
302. sebaobľuba /!/
303. sebaobľuba /!/
304. sebaobľuba /!/
305. sebaobľuba /!/
306. sebaobľuba /!/
307. sebaobľuba /!/
308. sebaobľuba /!/
309. sebaobľuba /!/
310. sebaobľuba /!/
311. sebaobľuba /!/
312. sebaobľuba /!/
313. sebaobľuba /!/
314. sebaobľuba /!/
315. sebaobľuba /!/
316. sebaobľuba /!/
317. sebaobľuba /!/
318. sebaobľuba /!/
319. sebaobľuba /!/
320. sebaobľuba /!/
321. sebaobľuba /!/
322. sebaobľuba /!/
323. sebaobľuba /!/
324. sebaobľuba /!/
325. sebaobľuba /!/
326. sebaobľuba /!/
327. sebaobľuba /!/
328. sebaobľuba /!/
329. sebaobľuba /!/
330. sebaobľuba /!/
331. sebaobľuba /!/
332. sebaobľuba /!/
333. sebaobľuba /!/
334. sebaobľuba /!/
335. sebaobľuba /!/
336. sebaobľuba /!/
337. sebaobľuba /!/
338. sebaobľuba /!/
339. sebaobľuba /!/
340. sebaobľuba /!/
341. sebaobľuba /!/
342. sebaobľuba /!/
343. sebaobľuba /!/
344. sebaobľuba /!/
345. sebaobľuba /!/
346. sebaobľuba /!/
347. sebaobľuba /!/
348. sebaobľuba /!/
349. sebaobľuba /!/
350. sebaobľuba /!/
351. sebaobľuba /!/
352. sebaobľuba /!/
353. sebaobľuba /!/
354. sebaobľuba /!/
355. sebaobľuba /!/
356. sebaobľuba /!/
357. sebaobľuba /!/
358. sebaobľuba /!/
359. sebaobľuba /!/
360. sebaobľuba /!/
361. sebaobľuba /!/
362. sebaobľuba /!/
363. sebaobľuba /!/
364. sebaobľuba /!/
365. sebaobľuba /!/
366. sebaobľuba /!/
367. sebaobľuba /!/
368. sebaobľuba /!/
369. sebaobľuba /!/
370. sebaobľuba /!/
371. sebaobľuba /!/
372. sebaobľuba /!/
373. sebaobľuba /!/
374. sebaobľuba /!/
375. sebaobľuba /!/
376. sebaobľuba /!/
377. sebaobľuba /!/
378. sebaobľuba /!/
379. sebaobľuba /!/
380. sebaobľuba /!/
381. sebaobľuba /!/
382. sebaobľuba /!/
383. sebaobľuba /!/
384. sebaobľuba /!/
385. sebaobľuba /!/
386. sebaobľuba /!/
387. sebaobľuba /!/
388. sebaobľuba /!/
389. sebaobľuba /!/
390. sebaobľuba /!/
391. sebaobľuba /!/
392. sebaobľuba /!/
393. sebaobľuba /!/
394. sebaobľuba /!/
395. sebaobľuba /!/
396. sebaobľuba /!/
397. sebaobľuba /!/
398. sebaobľuba /!/
399. sebaobľuba /!/
400. sebaobľuba /!/
401. sebaobľuba /!/
402. sebaobľuba /!/
403. sebaobľuba /!/
404. sebaobľuba /!/
405. sebaobľuba /!/
406. sebaobľuba /!/
407. sebaobľuba /!/
408. sebaobľuba /!/
409. sebaobľuba /!/
410. sebaobľuba /!/
411. sebaobľuba /!/
412. sebaobľuba /!/
413. sebaobľuba /!/
414. sebaobľuba /!/
415. sebaobľuba /!/
416. sebaobľuba /!/
417. sebaobľuba /!/
418. sebaobľuba /!/
419. sebaobľuba /!/
420. sebaobľuba /!/
421. sebaobľuba /!/
422. sebaobľuba /!/
423. sebaobľuba /!/
424. sebaobľuba /!/
425. sebaobľuba /!/
426. sebaobľuba /!/
427. sebaobľuba /!/
428. sebaobľuba /!/
429. sebaobľuba /!/
430. sebaobľuba /!/
431. sebaobľuba /!/
432. sebaobľuba /!/
433. sebaobľuba /!/
434. sebaobľuba /!/
435. sebaobľuba /!/
436. sebaobľuba /!/
437. sebaobľuba /!/
438. sebaobľuba /!/
439. sebaobľuba /!/
440. sebaobľuba /!/
441. sebaobľuba /!/
442. sebaobľuba /!/
443. sebaobľuba /!/
444. sebaobľuba /!/
445. sebaobľuba /!/
446. sebaobľuba /!/
447. sebaobľuba /!/
448. sebaobľuba /!/
449. sebaobľuba /!/
450. sebaobľuba /!/
451. sebaobľuba /!/
452. sebaobľuba /!/
453. sebaobľuba /!/
454. sebaobľuba /!/
455. sebaobľuba /!/
456. sebaobľuba /!/
457. sebaobľuba /!/
458. sebaobľuba /!/
459. sebaobľuba /!/
460. sebaobľuba /!/
461. sebaobľuba /!/
462. sebaobľuba /!/
463. sebaobľuba /!/
464. sebaobľuba /!/
465. sebaobľuba /!/
466. sebaobľuba /!/
467. sebaobľuba /!/
468. sebaobľuba /!/
469. sebaobľuba /!/
470. sebaobľuba /!/
471. sebaobľuba /!/
472. sebaobľuba /!/
473. sebaobľuba /!/
474. sebaobľuba /!/
475. sebaobľuba /!/
476. sebaobľuba /!/
477. sebaobľuba /!/
478. sebaobľuba /!/
479. sebaobľuba /!/
480. sebaobľuba /!/
481. sebaobľuba /!/
482. sebaobľuba /!/
483. sebaobľuba /!/
484. sebaobľuba /!/
485. sebaobľuba /!/
486. sebaobľuba /!/
487. sebaobľuba /!/
488. sebaobľuba /!/
489. sebaobľuba /!/
490. sebaobľuba /!/
491. sebaobľuba /!/
492. sebaobľuba /!/
493. sebaobľuba /!/
494. sebaobľuba /!/
495. sebaobľuba /!/
496. sebaobľuba /!/
497. sebaobľuba /!/
498. sebaobľuba /!/
499. sebaobľuba /!/
500. sebaobľuba /!/
501. sebaobľuba /!/
502. sebaobľuba /!/
503. sebaobľuba /!/
504. sebaobľuba /!/
505. sebaobľuba /!/
506. sebaobľuba /!/
507. sebaobľuba /!/
508. sebaobľuba /!/
509. sebaobľuba /!/
510. sebaobľuba /!/
511. sebaobľuba /!/
512. sebaobľuba /!/
513. sebaobľuba /!/
514. sebaobľuba /!/
515. sebaobľuba /!/
516. sebaobľuba /!/
517. sebaobľuba /!/
518. sebaobľuba /!/
519. sebaobľuba /!/
520. sebaobľuba /!/
521. sebaobľuba /!/
522. sebaobľuba /!/
523. sebaobľuba /!/
524. sebaobľuba /!/
525. sebaobľuba /!/
526. sebaobľuba /!/
527. sebaobľuba /!/
528. sebaobľuba /!/
529. sebaobľuba /!/
530. sebaobľuba /!/
531. sebaobľuba /!/
532. sebaobľuba /!/
533. sebaobľuba /!/
534. sebaobľuba /!/
535. sebaobľuba /!/
536. sebaobľuba /!/
537. sebaobľuba /!/
538. sebaobľuba /!/
539. sebaobľuba /!/
540. sebaobľuba /!/
541. sebaobľuba /!/
542. sebaobľuba /!/
543. sebaobľuba /!/
544. sebaobľuba /!/
545. sebaobľuba /!/
546. sebaobľuba /!/
547. sebaobľuba /!/
548. sebaobľuba /!/
549. sebaobľuba /!/
550. sebaobľuba /!/
551. sebaobľuba /!/
552. sebaobľuba /!/
553. sebaobľuba /!/
554. sebaobľuba /!/
555. sebaobľuba /!/
556. sebaobľuba /!/
557. sebaobľuba /!/
558. sebaobľuba /!/
559. sebaobľuba /!/
560. sebaobľuba /!/
561. sebaobľuba /!/
562. sebaobľuba /!/
563. sebaobľuba /!/
564. sebaobľuba /!/
565. sebaobľuba /!/
566. sebaobľuba /!/
567. sebaobľuba /!/
568. sebaobľuba /!/
569. sebaobľuba /!/
570. sebaobľuba /!/
571. sebaobľuba /!/
572. sebaobľuba /!/
573. sebaobľuba /!/
574. sebaobľuba /!/
575. sebaobľuba /!/
576. sebaobľuba /!/
577. sebaobľuba /!/
578. sebaobľuba /!/
579. sebaobľuba /!/
580. sebaobľuba /!/
581. sebaobľuba /!/
582. sebaobľuba /!/
583. sebaobľuba /!/
584. sebaobľuba /!/
585. sebaobľuba /!/
586. sebaobľuba /!/
587. sebaobľuba /!/
588. sebaobľuba /!/
589. sebaobľuba /!/
590. sebaobľuba /!/
591. sebaobľuba /!/
592. sebaobľuba /!/
593. sebaobľuba /!/
594. sebaobľuba /!/
595. sebaobľuba /!/
596. sebaobľuba /!/
597. sebaobľuba /!/
598. sebaobľuba /!/
599. sebaobľuba /!/
600. sebaobľuba /!/
601. sebaobľuba /!/
602. sebaobľuba /!/
603. sebaobľuba /!/
604. sebaobľuba /!/
605. sebaobľuba /!/
606. sebaobľuba /!/
607. sebaobľuba /!/
608. sebaobľuba /!/
609. sebaobľuba /!/
610. sebaobľuba /!/
611. sebaobľuba /!/
612. sebaobľuba /!/
613. sebaobľuba /!/
614. sebaobľuba /!/
615. sebaobľuba /!/
616. sebaobľuba /!/
617. sebaobľuba /!/
618. sebaobľuba /!/
619. sebaobľuba /!/
620. sebaobľuba /!/
621. sebaobľuba /!/
622. sebaobľuba /!/
623. sebaobľuba /!/
624. sebaobľuba /!/
625. sebaobľuba /!/
626. sebaobľuba /!/
627. sebaobľuba /!/
628. sebaobľuba /!/
629. sebaobľuba /!/
630. sebaobľuba /!/
631. sebaobľuba /!/
632. sebaobľuba /!/
633. sebaobľuba /!/
634. sebaobľuba /!/
635. sebaobľuba /!/
636. sebaobľuba /!/
637. sebaobľuba /!/
638. sebaobľuba /!/
639. sebaobľuba /!/
640. sebaobľuba /!/
641. sebaobľuba /!/
642. sebaobľuba /!/
643. sebaobľuba /!/
644. sebaobľuba /!/
645. sebaobľuba /!/
646. sebaobľuba /!/
647. sebaobľuba /!/
648. sebaobľuba /!/
649. sebaobľuba /!/
650. sebaobľuba /!/
651. sebaobľuba /!/
652. sebaobľuba /!/
653. sebaobľuba /!/
654. sebaobľuba /!/
655. sebaobľuba /!/
656. sebaobľuba /!/
657. sebaobľuba /!/
658. sebaobľuba /!/
659. sebaobľuba /!/
660. sebaobľuba /!/
661. sebaobľuba /!/
662. sebaobľuba /!/
663. sebaobľuba /!/
664. sebaobľuba /!/
665. sebaobľuba /!/
666. sebaobľuba /!/
667. sebaobľuba /!/
668. sebaobľuba /!/
669. sebaobľuba /!/
670. sebaobľuba /!/
671. sebaobľuba /!/
672. sebaobľuba /!/
673. sebaobľuba /!/
674. sebaobľuba /!/
675. sebaobľuba /!/
676. sebaobľuba /!/
677. sebaobľuba /!/
678. sebaobľuba /!/
679. sebaobľuba /!/
680. sebaobľuba /!/
681. sebaobľuba /!/
682. sebaobľuba /!/
683. sebaobľuba /!/
684. sebaobľuba /!/
685. sebaobľuba /!/
686. sebaobľuba /!/
687. sebaobľuba /!/
688. sebaobľuba /!/
689. sebaobľuba /!/
690. sebaobľuba /!/
691. sebaobľuba /!/
692. sebaobľuba /!/
693. sebaobľuba /!/
694. sebaobľuba /!/
695. sebaobľuba /!/
696. sebaobľuba /!/
697. sebaobľuba /!/
698. sebaobľuba /!/
699. sebaobľuba /!/
700. sebaobľuba /!/
701. sebaobľuba /!/
702. sebaobľuba /!/
703. sebaobľuba /!/
704. sebaobľuba /!/
705. sebaobľuba /!/
706. sebaobľuba /!/
707. sebaobľuba /!/
708. sebaobľuba /!/
709. sebaobľuba /!/
710. sebaobľuba /!/
711. sebaobľuba /!/
712. sebaobľuba /!/
713. sebaobľuba /!/
714. sebaobľuba /!/
715. sebaobľuba /!/
716. sebaobľuba /!/
717. sebaobľuba /!/
718. sebaobľuba /!/
719. sebaobľuba /!/
720. sebaobľuba /!/
721. sebaobľuba /!/
722. sebaobľuba /!/
723. sebaobľuba /!/
724. sebaobľuba /!/
725. sebaobľuba /!/
726. sebaobľuba /!/
727. sebaobľuba /!/
728. sebaobľuba /!/
729. sebaobľuba /!/
730. sebaobľuba /!/
731. sebaobľuba /!/
732. sebaobľuba /!/
733. sebaobľuba /!/
734. sebaobľuba /!/
735. sebaobľuba /!/
736. sebaobľuba /!/
737. sebaobľuba /!/
738. sebaobľuba /!/
739. sebaobľuba /!/
740. sebaobľuba /!/
741. sebaobľuba /!/
742. sebaobľuba /!/
743. sebaobľuba /!/
744. sebaobľuba /!/
745. sebaobľuba /!/
746. sebaobľuba /!/
747. sebaobľuba /!/
748. sebaobľuba /!/
749. sebaobľuba /!/
750. sebaobľuba /!/
751. sebaobľuba /!/
752. sebaobľuba /!/
753. sebaobľuba /!/
754. sebaobľuba /!/
755. sebaobľuba /!/
756. sebaobľuba /!/
757. sebaobľuba /!/
758. sebaobľuba /!/
759. sebaobľuba /!/
760. sebaobľuba /!/
761. sebaobľuba /!/
762. sebaobľuba /!/
763. sebaobľuba /!/
764. sebaobľuba /!/
765. sebaobľuba /!/
766. sebaobľuba /!/
767. sebaobľuba /!/
768. sebaobľuba /!/
769. sebaobľuba /!/
770. sebaobľuba /!/
771. sebaobľuba /!/
772. sebaobľuba /!/
773. sebaobľuba /!/
774. sebaobľuba /!/
775. sebaobľuba /!/
776. sebaobľuba /!/
777. sebaobľuba /!/
778. sebaobľuba /!/
779. sebaobľuba /!/
780. sebaobľuba /!/
781. sebaobľuba /!/
782. sebaobľuba /!/
783. sebaobľuba /!/
784. sebaobľuba /!/
785. sebaobľuba /!/
786. sebaobľuba /!/
787. sebaobľuba /!/
788. sebaobľuba /!/
789. sebaobľuba /!/
790. sebaobľuba /!/
791. sebaobľuba /!/
792. sebaobľuba /!/
793. sebaobľuba /!/
794. sebaobľuba /!/
795. sebaobľuba /!/
796. sebaobľuba /!/
797. sebaobľuba /!/
798. sebaobľuba /!/
799. sebaobľuba /!/
800. sebaobľuba /!/
801. sebaobľuba /!/
802. sebaobľuba /!/
803. sebaobľuba /!/
804. sebaobľuba /!/
805. sebaobľuba /!/
806. sebaobľuba /!/
807. sebaobľuba /!/
808. sebaobľuba /!/
809. sebaobľuba /!

13. priateľstvo
14. náklonnosť k ľuďom /o/ /!//

Mechanické:

15. dielenská zručnosť
16. stupeň zručnosti v techn. kreslení
17. stupeň zručnosti v písaní
18. stupeň zručnosti v rýchlopise
19. stupeň zručnosti v dom. výrobe
20. manuálna zručnosť /šikovnosť/
21. test mechanickej schopnosti
22. hodnotenie rodičov

Estetické a tvorivé:

23. hudobný nástroj
24. originálny hudobný výtvar
25. schopnosť spevu
26. zmysel pre rytmus
27. zmysel pre písomné prac. témy
28. písanie /o/ /!//
29. hovorenie /!//
30. dramatizácia
31. tvorivá obrazotvornosť /o/
32. voľba farieb
33. zmysel pre symetriu

Fyzické schopnosti:

34. počutie
35. videnie
36. rozoznávanie farieb
37. reč /o/

38. manuálna šikovnosť
39. zručnosť prstov
40. výdrž /o/
41. zdravie
42. pohybová koordinácia

Osobné vlastnosti:

43. iniciatíva /o/ /!//
44. odvaha /!//
45. vytrvalosť /o/
46. spoľahlivosť /o/ /!//
47. spolupráca /o/
48. srdečnosť
49. čistota
50. zdvorilosť /!//

Zájmy:

51. práca vonku
52. mechanické
53. číselné /o/
54. teoretické /o/ /!//
55. vedné /o/
56. umelecké
57. literatúra /!//
58. hudba
59. presvedčovanie /o/ /!//
60. spoločenská služba /o/ /!//
61. kancelárske
62. dozor nad inými
63. cestovanie

Potreby:

- 64. závislost
- 65. ovládnutí
- 66. bezpečnost
- 67. prestiž /o/
- 68. tvorivost /!/
- 69. ochrana
- 70. nezávislost /o/ /!/

POZNÁMKA K EVIDENCI PSYCHOLOGICKÝCH VYŠETŘENÍ

V Československu stále vzrůstá počet občanů všech věkových kategorií, kteří byli vyšetřeni psychologicky. Neexistuje však jednotná evidence těchto vyšetření. S důsledky se setkáváme nejen v praxi klinické, nýbrž i v praxi průmyslové a ve školství /zde např. při přijímacích zkouškách na vysoké školy/.

V krátkosti naznačím problematiku psychologického šetření při přijímacích zkouškách na VŠ. Uchazeči o studium, kteří neuspěli na jedné fakultě a byli tam v rámci přijímacího řízení psychologicky vyšetřeni, přecházejí na fakultu jinou, kde se rovněž testuje. Studijní oddělení předávající zprávu, často nepřikládá /nemá k němu přístup/ materiál z předchozího vyšetření, aniž by informovalo o bližších okolnostech vyšetření /druh ZK, použité metody, kdo provedl/. Uchazeči se pak účastní na jiné fakultě často stejné zkoušky, což může vést ke známým důsledkům.

Aby se podobným nežádoucím jevům předešlo /a nejen ve školství/, navrhuji řešení:

1. Každému dospělému jedinci ve studijním nebo pracovním poměru, který se zúčastní /-il/ jakéhokoliv psychologického vyšetření, necht' je údaj o tomto vyšetření zapsán do jeho: a/ zdravotní karty; b/ osobního /kádrového/ materiálu.
2. U každého nezletilého jedince psychologicky vyšetřeného, necht' jsou patřičné údaje zapsány ve zdravotní kartě.
3. Necht' jsou všichni vyšetřeni příčetní dospělí a rodiče či pěstouni nezletilých instruováni po každém ps. vyšetření v tom zmyslu, aby při příštím šetření předem oznámili tuto skutečnost.

Formu záznamu do zdravotní karty i do osobního /kádrového/ materiálu si představují takto:

datum vyšetření, symboly použitých psychodiagnostických metod, symbol jedince a pracoviště, které vyšetření provedlo a údaj, kde jsou výsledky dosažitelné /kde jsou archivovány/.

Fokud se týče symbolů označujících užití metody, navrhuji používat nomenklatury uváděné v bulletinu Psychodiagnostica - t.j. T-26, D-8 a pod.

Pro jednotnost záznamu o pracovištích, která provádějí šetření a archivují výsledky, navrhuji vypracovat klíč, podle něhož by na základě územního členění republiky byla jednotlivým pracovištím přiznána pevná pořadová čísla. Tato čísla by byla připojena za písmenovou zkratkou, označující typ pracoviště. Tak např. katedry psychologie by mohly být označeny Fka, psychologické ústavy Pú, pracoviště průmyslová Pp, psychologické kliniky či klinická /zdravotnická/ pracoviště Pz, školní psychologické poradny Pš a pod. V záznamu by tedy bylo: Pz-3 nebo Pp-298 a td. Ke zvážení se dává, zda by v záznamu neměl být uveden výsledek šetření ve strohé podobě procent či bodových hodnot /pro prvotní orientaci/. Zápis šetření provedeného kupř. na katedře psychologie fi-

losofické fakulty UK v Praze dne 3.6.1970 pomocí TSI, Ravena, kolegou Xaverem, by potom vypadal následovně:

3.6.1970; T-13/f.A - 112/101, 97, 106, 95, 112, 115, 116, 108, 102; T-16 - 75 p.; Xaver; Pka-1.

Dohodou s příslušnými institucemi by mělo být zajištěno, aby nově tištěné formuláře zdravotních karet a osobních /kádrových/ dotazníků obsahovaly příslušnou rubriku.

Jestliže v souvislosti se sčítáním lidu v roce 1970 se počítá se zalcžením centrální evidence a vypracováním úplného registru pro některé specializace /onkologie, pediatrie, psychiatrie/, proč by českoslovenští psychologové měli zůstat pozadu?

Výhody jsou nesporné: stabilní podklady pro longitudinální výzkumy, podklady pro genetické studie, operativnější práce v terénu, možnost kontroly, možnost statistického zpracování. Předpokládám, že výhody jednotné evidence zdatelně převáží jisté nevýhody spojené s novými nároky rázu ryze administrativního.

J. V. Musil

Pozn. red.

Napriek lákavosti i možným výhodám a významu je evidentné, že zavedenie takejto evidencie ak by v dnešných podmienkach bolo čiste z hľadiska psychologického vhodné, by nieslo so sebou ohromné etické problémy, ktoré dost ťažko domysliet' do dôsledkov.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV DETSKEJ PSYCHOLÓGIE A PATOPSYCHOLÓGIE V BRATISLAVE

Vznik ústavu

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie vznikol 1. januára 1964 na základe uznesenia Predsedníctva SNR z 26.11.1963 ako rezortný ústav Povereníctva /neskôr Ministerstva/ školstva. Vznik ústavu predchádzala intenzívna organizačná príprava, najmä zo strany terajšieho riaditeľa ústavu Univ. doc. PhDr. Miroslava Bažányho, GSc. Objektívne daná spoločenská potreba, ktorú primerane zdôvodnil, sa vďaka veľkému pochopeniu vtedajšieho povereníka SNR pre školstvo dr. Mateja Lúčana a ďalších kompetentných pracovníkov realizovala založením ústavu.

Založenie ústavu vyplynulo jednak zo širších spoločenských potrieb, jednak zo špecifických potrieb školského rezortu a napokon aj z potrieb ďalšieho rozvíjania a dobudovania oblastí psychologického výskumu v ČSSR. Zo širšieho spoločenského hľadiska sa už dlhší čas, najmä na Slovensku pociťoval nedostatok vedecky podložených poznatkov o duševnom vývine slovenských detí a mladistvých, o ktoré by sa mohla opierať politická a ideová výchovno-vzdelávacia, osvetová a organizovaná záujmová činnosť mládeže. V školskom rezorte sa nedostatočne riešili pedagogicko-psychologické problémy konkrétneho vyučovacieho a výchovného procesu na školách a úplne sa zanedbávalo vedecké rozpracovanie otázok špeciálneho školstva, najmä v smere psychologickom a nadvä-

sujúcich vedných odborov. A nakoniec v rozvoji siete vedecko-výskumných pracovísk v oblasti psychologických vied nejestvovalo vedecko-výskumné pracovisko, ktoré by sústavne sledovalo sociálno-psychologickú problematiku mládeže, ako aj problematiku patopsychológie ako vedného odboru zameraného na problematiku psychológie defektného, deficitného a narušeného dieťaťa.

Dôležitým impulzom k vzniku ústavu bola aj tá okolnosť, že na Slovensku sa značne rozrástla sieť psychologických výchovných zariadení. Ich práca si od vedecko-výskumných inštitúcií vyžadovala čoraz väčšiu metodickú pomoc, ktorá by vhodne usmerňovala celkový rozvoj týchto zariadení. Skutočnosťou vznik ústavu súvisel práve s rozvojom činnosti jedného z týchto psychologicko-výchovných zariadení, a to psychologickéj výchovnej kliniky v Bratislave, ktorá od svojho založenia v r. 1957 nielenže sa stala centrom psychologickéj, diagnostickej a poradenskej služby rodine a škole, ale postupne čoraz vo väčšom rozsahu preberala riešenie vedeckých otázok vývinu normálneho a narušeného dieťaťa. Preto, pochopiteľne, obmedzovalo praktickú činnosť kliniky, a čo ju jej postavenie ako zariadenia ÚNV Bratislava v skutočnosti ani neopravňovalo. Náväznosť vzniku ústavu na činnosť PVK v Bratislave však umožnila postupne prevziať základné kádre pracovníkov kliniky, využiť jej prístrojovú vybavenosť, ako aj skúsenosti a poznatky získané vo výskumnej činnosti kliniky.

Štatút ústavu

Všeobecné výskumné zameranie a náplň práce ústavu boli určené jeho štatútom, a preto aj stručný výťah zo štatú-

tu podáva približný obsah pôsobnosti ústavu, ktorá bola regionálne určená v oblasti psychológie dieťaťa pre SSR a v oblasti patopsychológie pre celú ČSSR.

Do pôsobnosti ústavu patrí:

a/na vedeckom základe komplexne skúmať rastové charakteristiky a vývinové zákonitosti psychologickéj činnosti dieťaťa s cieľom stanovenia stupňa zrelosti, ako aj podmienok optimálneho rozvoja jej jednotlivých funkcií z hľadiska potrieb výchovno-vzdelávacieho procesu;

b/ skúmať proces sociálnej determinácie utvárania psychiky v ontogenéze - vrátane procesu adaptácie mladistvých, najmä defektných - v súvislosti s voľbou povolania s cieľom vypracovať psychologické zásady správneho vrastania a začleňovania mládeže do života spoločnosti;

c/ rozvíjať psychologický výskum detí so zmyslovými a pohybovými defektami, detí s mentálnym psychickým deficitom, ako aj detí chronicky chorých sa zameraním na stanovenie psychologických zásad ich výučby, výchovy a odborného výcviku;

d/ robiť rozbor výskytu a skúmať príčiny vzniku vývinových a iných porúch učenia a správania u detí a mládeže, vrátane psychologických otázok delikvencie a detencie mladistvých, s cieľom prevencie a reedukácie jednotlivých porúch.

2. Ústav rozpracúva základné teoretické otázky psychologickéj výchovnej starostlivosti o deti a mládež a predkladá Ministerstvu školstva návrhy na metodické riadenie činnosti jeho jednotlivých zložiek.

3. Ústav je strediskom vedeckých informácií pre oblasť detskej patopsychológie a pridružených odborov.

4. Po dohode s Mestským národným výborom v Bratislave ústav odborne riadi a usmerňuje činnosť Psychologickej výchovnej kliniky, ktorá je základným pracoviskom pre klinický výskum.

5. Ústav sa vo svojej činnosti opiera o poznatky vzdelávacích a výchovných inštitúcií, s ktorými úzko spolupracuje a ktorým svojou činnosťou bezprostredne pomáha. Ústav má právo so súhlasom ministra školstva zriaďovať v týchto inštitúciách - po vzájomnej dohode s nimi - - vysunuté odborné pracoviská.

Dodatočne bol ústav prípisom Ministrestva školstva zo dňa 23.6.1967 v spojitosti so zriadením Krajských psychologických poradní a stredísk pre voľbu povolania resp. Krajských psychologických výchovných kliník poverený Ministerstvom školstva ČSSR po dohode s Povereníctvom SNR pre školstvo odborne metodickým riadením týchto kliník /poradní/. Toto poverenie ústavu zostalo v platnosti aj po federatívnom usporiadaní nášho štátu, ako to potvrdil prípis ministra školstva ČSR zo dňa 6. augusta 1969.

Organizačná a kádrová výstavba ústavu

Organizácia ústavu sa už od jeho založenia budovala jednak na zásade vytvárať fixné organizačné útvary podľa dominantného predmetu výskumu /oddelenia/ a jednak vytvárať prechodné pracovné útvary /výskumné tímy/ podľa konkrétnej výskumnej problematiky. Ďalej pri organizácii ústavu bola snaha vytvoriť rozvoj vedecko-výskumnej práce.

Počas prvých rokov existencie ústavu sa jeho organizačné útvary /oddelenia/ postupne profilovali a budovali v závislosti na riešenej problematike i na kádrovej výstav-

be ústavu. Tento proces sa stabilizoval v roku 1966 a v tomto roku sa vytvorili nasledujúce odborné oddelenia, ktoré pretrvávajú aj v súčasnosti: Oddelenie vývinovej psychológie, Oddelenie sociálnej psychológie a Oddelenie detskej patopsychológie. V roku 1969 sa začalo budovať Oddelenie psychopatológie. Pre špecifické organizačno-metodické úlohy sa zriadili dva personálne menšie útvary: Stredisko pre mimoustavnú starostlivosť o deti a Stredisko pre psychologickú výchovnú starostlivosť zamerané na organizačno-metodickú pomoc pre adopčné pokračovanie a pre činnosť Psychologických výchovných kliník a poradní. Len dočasne boli na ústave začlenené dve ďalšie odborné zložky, a to Laboratórium porovnávacej a fyziologickej psychológie, ktoré v roku 1968 prešlo na Filozofickú fakultu UK a Oddelenie pre psychodiagnostické pomôcky, ktoré sa odčlenilo v tom istom roku a vytvorilo odbornú zložku novovzniklého útvaru Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. O vybudovanie a neskoršie vyčlenenie týchto útvarov vo vyššie, samostatné jednotky sa svojou organizačnou prácou veľmi pričínili Univ. doc. M Bažány CSc.

Supportívne organizačné útvary /riaditeľské/ sa začali vytvárať už pri vzniku ústavu a postupne sa dobudovali. Tak už v prvom roku existencie ústavu vzniklo Odborové stredisko vedeckých informácií spolu s rozmnožovacou dielňou, ktoré sa jednak stará o knižný a časopisecký fond ústavu /knižnica/, jednak sústreďuje všetky vedecké informácie z oblasti patopsychológie a z výskumných oblastí riešených na ústave. Vydáva Bibliografický spravodaj našich i zahraničných prác z okruhu problematiky, ktorú sleduje. V rámci tohto strediska je aj redakcia časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa, vydávaného ústavom.

Matematicko-štatistické oddelenie zabezpečuje matematické i štatistické práce pri výskumných úlohách uskutočňovaných na ústave ako aj spoluprácu s výpočtovými strediskami pri štatistickom spracovávaní výsledkov.

Konštrukčné a vývojové stredisko zabezpečuje vývoj a údržbu aparátúrnych techník používaných pri výskumných úlohách na pracovisku.

Administratívno-správne oddelenie zabezpečuje administratívny chod samostatnej rozpočtovej organizácie.

Sekretariát ústavu, ktorý sa zriadil v roku 1968.

Kádrová výstavba ústavu sa uskutočňovala taktiež postupne, možno v nej však identifikovať dve dôležitejšie etapy v rokoch 1964-65, kedy išlo predovšetkým o vybudovanie základného pracovného kolektívu ústavu. Stav pracovníkov koncom tohto obdobia bol 32 /5 vedeckých, 13 odborných, 6 technických, 3 administratívni a 5 pomocných pracovníkov/. V ďalších rokoch postupne narastal najmä počet odborných a technických pracovníkov, pričom ústav venoval sústavnú pozornosť výchove vlastných kádrov z radov študentov, ale aj získaniu vedeckej kvalifikácie. V siedmom roku svojej existencie ústav dosiahol číselný stav 70 pracovníkov /z ktorých viac je len na čiastkový úväzok, takže skutočný stav je nižší/, z nich je 9 vedeckých, 23 odborných, 29 technických, 4 administratívni a 5 ostatných pracovníkov.

Výskumné úlohy riešené na ústave

Profilovanie výskumných okruhov sa uskutočňovalo v spojitosti s celou profiláciou organizačnej štruktúry ústavu. Úsilím riaditeľa pracoviska Univ. doc. dr. Miroslava Bažáného, CSc. sa všeobecné východiská výskumu postupne upres-

ňovali a nadobúdali konkrétne výskumné zameranie, determinované jednak požiadávkami spoločenskej praxe a nadriadeného rezortného orgánu, jednak stranu rozvoja vedy a rozpracovanosti problematiky, na ktorú je ústav zameraný.

Výskumné úlohy sa riešia v súčasnosti na štyroch výskumných oddeleniach: odd. vývinovej psychológie - vedúci dr. K. Adamovič, CSc., odd. sociálneho vývinu - vedúci Univ. prof. dr. A. Jurovský, DrSc., odd. detskej patopsychológie - vedúci dr. M. Pavlovkin a odd. psychopatológie - vedúci PhDr. L. Košč CSc. V rámci uvedených oddelení sa formovali výskumné tímy krátkodobejšieho trvania na riešenie konkrétnych úloh. Z historizujúceho hľadiska by snáď bolo vhodné aspoň stručne sa zmieniť o výskumných úlohách doposiaľ vyriešených na pracovisku. Väčšina získaných výsledkov však bola publikovaná a v rámci Informácií, ktoré ústav pripravuje vydávať v najbližšom období, budú stručné údaje o všetkých oponovaných, ale nepublikovaných prácach prístupné odbornej verejnosti.

Považujeme preto za vhodné a časove aktuálnejšie informovať len o úlohách, ktoré ústav rieši v súčasnosti a predpokladá ich riešenie v najbližších rokoch.

Výskumná problematika ústavu sa v súčasnosti profilovala do nasledujúcich piatich komplexných okruhov.

1. Výskum štruktúry a funkcie reči - zodp. riešiteľ D. Kopasová. Komplexná úloha zahŕňa tri dielčie úlohy zamerané na proces osvojovania reči v predškolskom veku a súhrn činiteľov, ktoré ho ovplyvňujú. Sleduje sa komplex podnetov z prostredia /rodinné, kolektívne, krátkodobé i dlhodobé/ a otázka individuálnych dispozícií a ich závislosť na viacerých psychických činiteľoch. Predmetom záujmu je tiež skúmanie utvárajúcej sa štruktúry reči s cieľom

služiť ako podklad na rozpracovanie osnov práce s predškolským dieťaťom pri rozvíjaní jeho reči. Popri sledovaní normálneho vývinu sa sledujú aj niektoré aspekty retardovaného rečového vývinu a činitele ich ovplyvňujúce.

2. Výskum intelektových schopností u detí vo vzťahu k ich sociálno-kultúrnemu prostrediu. Zodpovedný riešiteľ: dr. K. Adamovič, CSc.

Táto komplexná úloha zahrnuje šesť dielčích úloh. Tri z nich sa zameriavajú na problematiku intelektovej kapacity slovenského dieťaťa v spojitosti s viacerými činiteľmi z rodinného a školského prostredia. Výskum, ktorý je v súčasnosti v štádiu spracovávanía výsledkov, sa uskutočnil na reprezentatívnej vzorke školských detí a mládeže z celého Slovenska /asi 20.000 detí vo veku 9-18 rokov/. Výsledky výskumu majú ovplyvniť obraz o rozvrstvení intelektových schopností a vplyvy sociálnych a kultúrnych činiteľov na ne. Umožnia tiež štandardizovať niektoré psychologické metódy na reprezentatívnej vzorke našej populácie.

Ďalšie dielčie úlohy vychádzajú z materiálov predchádzajúceho výskumu a detailnejšie analyzujú na menších súboroch niektoré užšie problémy, ako je výskum nadaných detí, výskum vzťahov vigilancie /sledovanej elektrofyziologickými metódami/ a krátkodobej pozornosti a inteligencie.

3. Formovanie spoločenských vlastností u detí a mladistvých. Zodpovedný riešiteľ: Univ. prof. A. Jurovský, DrSc.

V siedmich dielčích úlohách tejto komplexnej úlohy sa rieši problematika vzniku, vývinu a formovania tých oblastí ľudskej psychiky, ktoré charakterizujú vzťahy jednotlivca k druhým ľuďom, ku kolektívu ľudí, inštitúciám, teda

o skúmanie sociálnych vlastností. Sleduje sa, ako sa formujú v konkrétnych spoločenských podmienkach a vplyvoch v predškolskom i školskom veku. Dielčie úlohy sa dotýkajú jednak otázky spoločenského vývinu mládeže /pripravovanej ako monografická štúdia/, formovania sebavedomia, integrácie osobnosti, problematiky konformity a rizikového správania u školskej mládeže, ale aj sociálnej interakcie dojčiat a vývinu agresivity v predškolskom veku.

4. Výskum činiteľov a psychologických charakteristík retardovaného vývinu. Zodpovedný riešiteľ: dr. M. Pavlovkin.

V deviatich dielčích úlohách subsumovaných pod túto tému sa retardovaný vývin sleduje zo širšieho aspektu, a to v oblasti somatickej, senzorickej i mentálnej. Tak sa v rámci výskumnej úlohy skúmajú otázky maturácie a biologicko-medicínskeho aspektu, problematika vývinu prematurných detí, psychické i antropometrické charakteristiky somatického ochorenia, otázky psychického vývinu detí so zrakovým deficitom, ako aj väčší počet otázok v spojitosti s mentálne retardovaným vývinom.

5. Piaty okruh otázok sa v súčasnosti formuje na oddelení psychopatológie, kde PhDr. L. Košč, CSc. organizuje výskum zameraný hlavne na problematiku porúch emotivity, otázky ich metodologického i terapeutického zvládnutia ako aj na otázky ich etiológie.

Tento výpočet nie je a ani zďaleka nemôže byť vyčerpávajúci. Stupeň rozpracovanosti jednotlivých dielčích úloh je rôzny. U všetkých piatich komplexných problémových okruhov však predpokladáme ich riešenie ešte v niekoľkých nasledujúcich rokoch.

Publikačná, prednášková, expertízna a ostatná činnosť pracovníkov ústavu

V príspevku takéhoto rozsahu nie je možné zachytiť celý rozsah prác pracovníkov ústavu na tomto úseku. Počas siedmich rokov existencie sú to už stovky prác publikovaných v odborných a populárne-vedeckých časopisoch, v rôznych zborníkoch i v dennej tlači. Sú to tak isto mnohé prednášky prednesené na odborných podujatiach u nás i v zahraničí, na rôznych kurzoch a školeniach, s popularizačným i osvetovým zámerom. Veľký je aj podiel pracovníkov ústavu na prednáškovej činnosti na vysokých školách, najmä na Inštitúte špeciálnej a liečebnej pedagogiky.

Odborné publikácie pracovníkov ústavu sa objavovali vo väčšine prípadov v časopiseckej podobe, hlavne v časopisoch Psychológia a patopsychológia dieťaťa, Československá psychológia, Vychovávateľ a ďalších, ale aj v rôznych zborníkoch. Monografických prác doposiaľ bolo vydaných len niekoľko; od autorov F. Bánhegyiho, J. Hvozdíka, A. Jurovského, H. Čietekovej, ďalšie od J. Marku a L. Košča sú v tlači.

Popri publikačnej a prednáškovej činnosti sa pracovníci podieľali na rôznych prácach organizačno-vedeckej povahy. Tak ústav je koordinátorom dvoch hlavných úloh štátneho plánu bádateľského /koordinátori doc. M. Bažány, CSc. a Univ. prof. A. Jurovský, DrSc./ . Ústav organizoval niekoľko celoštátnych konferencií a sympózií. Pracovníci ústavu sa aktívne podieľali na práci v Slovenskej psychologicko-vedeckej spoločnosti. Pracovníkmi ústavu sa uskutočňoval rad expertíz a návrhov pre orgány Ministerstva školstva, rad oponentúr vedeckých prác. Od roku 1967 je ústav schválený

ako školiace pracovisko pre rozdeľovanie aspirantúry. V rokoch 1966 riaditeľ ústavu pracoval ako expert UNESCO v ZAR, kde zabezpečoval výstavbu experimentálno-psychologického laboratória a v r. 1969-1970 v Iráne, kde riadil projekt ďalšieho vzdelávania. Pracovníci ústavu sú členmi vedeckých rád a poradných orgánov rôznych inštitúcií, ako aj redakčných rád viacerých odborných časopisov.

Vymenovanie činností tvorí v kocke oblasť účinkovania ústavu, ktorý si v nej hľadá popri výskumnej práci čo najširšie spoločenské uplatnenie a zaangažovanosť do súčasného vedeckého diania v najširšom zmysle slova.

K. Adamovič

XXVII. MEDZINÁRODNÝ PSYCHOLOG. KONGRES

Programový výbor pre Medzinárodný psychologický kongres stanovil pre jeho konanie nasledujúce predbežné pokyny:

1. Kongres sa bude konať okolo augusta 1972 v Tókiu.
2. V 5-dňoch trvania bude 35 sympózií. Každé zo sympózií bude spojené s diskusiou.

3. Témy sympózií sú stanovené braním do úvahy nasledujúcich faktorov: A/ témy, od ktorých sa očakáva, že budú významné v budúcnosti; B/ témy, ktoré sú vo vzťahu k Ázii; C/ témy medzikulturálne.

4. Podľa zásady stanovenej Výkonným výborom IUPS každý panel sa bude konať za prítomnosti čo možno najviac národností v každom sympóziu.

5. Oficiálne jazyky na kongrese budú angličtina, francúzština, japonština.

Predpokladá sa, že každé sympóziu bude trvať približne 2-3 hod. Okrem hlavného rečníka, ktorý bude hovoriť asi 25-30 minút budú 1-2 diskutéri, ktorí zhrnú hlavné trendy a dôsledky prednesených príspevkov.

Zo zoznamu možných tém sympózií uvádzame:

1. existenciálna psychológia a behaviorizmus,
2. psychológia "Zen"
3. pokrok psychológie v ázijských zemiach
4. pojem ego v teóriách osobnosti
5. rozhodovacie procesy
6. axiomatický prístup v kvantifikácii

7. teória hier
8. matematické modely učenia
9. efekty experimentátora v psychologickom výskume
10. systém človek - stroj
11. senzorické vedenie a "teória peča"
12. vnímanie priestoru a správanie v priestore
13. psychologický čas a priestor
14. senzorické škály
15. detekcia signálov
16. matematické modely percepcie
17. ineresenzorické procesy
18. percepčne-motorické zručnosti
19. percepcia a komplexné zvuky
20. neurofyzilogické koreláty percepcie
21. biochemické základy učenia
22. psychofyzilogické štúdium meditácie
23. potenciálová aktivita kože
24. odpovedové reflexy a orientačný reflex
25. teórie a techniky podmienovania aplikované ku klinickým problémom: behaviorálna modifikácia a terapia
26. správanie a vedomie
27. experimentálne štúdium konfliktu a frustrácie
28. experimentálny prístup k osobnosti
29. genetické faktory správania z etologického a behavioristického hľadiska
30. senzorická deprivácia
31. osobnostné tempo a správanie
32. myslenie a tvorba pojmov
33. psycholinguistika
34. mechanizmy verbálneho učenia a asociácie
35. krátkodobá pamäť

36. operantná diskriminácia u zvierat
37. podmieňovanie u nižších stavovcov
38. diskontinuita a kontinuita vo vývine osobnosti
39. vývin vnímania
40. medzi-kulturálne štúdie akcelerácie v psychologickom a fyziologickom vývine
41. využitie testových batérií v posudzovaní osobnosti
42. medzi-kulturálne štúdie v odpovediach Rorchacha
43. štruktúra inteligencie
44. tvorivosť
45. osobnosť a imaginačné procesy
46. ekológia adolescentov v súčasnosti
47. zmena hodnôt v ázijských zemiach
48. psychologické štúdie ľudskej organizácie
49. psychologické štúdie medzinárodných vzťahov
50. štúdie národného charakteru

Organizačný výbor požiadal všetky členské spoločnosti IUPS o ich ďalšie doplnenie či spresnenie. Naša spoločnosť navrhla sympóziom: Vplyv psychológie v spoločnosti.

Spracoval: r.k.

PSYCHODIAGNOSTICKÝ SEMINÁŘ PSYCHOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Ve dnech 25. a 26. října 1970 se konal v Liblicích u Mělníka první psychodiagnostický seminář, který pořádal Čs. psychologická společnost pro své členy. Zájem o tento seminář ukázal, že iniciativa společnosti byla v daném případě zaměřena na místo, kde je svrchovaně zapotřebí postgraduálního prohloubení, znalostí i dovedností psychologů.

Program spojoval vysoce teoretické přístupy s velice praktickými. Ukázalo se, že je daleko snazší zajistit lektory, kteří by byli ochotni hovořit o problematice určitých psychodiagnostických metod nežli ty, kteří by byli ochotni "ukázat jak se to dělá". A přece se podařilo Dr. Pavlovi Říčanovi, CSc., i takovéto lidi "vydolovat". Dr. Říčan sám zahájil seminář krátkou přednáškou na tema "Psychometrická teorie testů v každodenní psychodiagnostické praxi". Ukázal v ní na problematiku spolehlivosti a na způsoby, jak s údaji o spolehlivosti daného testu pracovat. V tomto duchu se nesla i přednáška Dr. J. Srnce, CSc. "Interindividuální rozdíly v psychodiagnostice". Ten v úvodu vyšel z psychometrického pojetí psychologického vyšetření a zaměřil se zvl. na problematiku rozdílných výsledků a signifikance těchto rozdílů. Ukázal soudobé formy prezentace takto pojatých údajů a demonstroval tento přístup na celé řadě konkrétních příkladů - na př. při výběru a rozmístování, v poradenství, při depistáži a při diagnostice psychických poruch a odchylek. Dr. Hrabal hovořil o Strukturální diagnose intelektu podle Anthauerova testu. Tento test zde rozebral a u jednotlivých jeho složek uváděl jejich problematiku, validitu, reliabilitu a zkušenosti s je

jich užitím. Dr. Šandera, CSc., se zaměřil na psychodiagnostické interview a ve dvouhodinové přednášce se snažil psychologům dát to, oč přišli na fakultě. Přednáška byla velice instruktivní, typu "jak se to má dělat". Byly zde i ukázky "jak se to dělat nemá" a magnetofonové nahrávky různých technik /dovedností/. V dalším hodinovém sdělení se Dr. Šandera zaměřil na opomíjené samozřejmosti psychologického vyšetření. Na řadě příkladů ukázal, jak je možno dělat chyby z neznalosti nebo z nedostatečné pečlivosti. Dr. Břicháček se pokusil ve svém sdělení překlenout rozpor mezi obecnou psychologií a diferenciatní psychologií v jejich přístupu k hodnocení individua. Upozornil zvl. na metodologický přístup intenzivního přístupu ke studiu jednotlivce a to jak vícenásobným opakováním téhož vyšetření, tak opakovaným vyšetřením téhož jednotlivce v různých situacích. V závěru svého sdělení se vrátil ke klasické kontroverzi statistického versus klinického psychodiagnostického přístupu a uvedl čtyři modely testování individua. Zdálo se, že rozhodovací model se těšil největší přízni posluchačů.

Druhý den psychodiagnostického semináře zahájil Dr. Urban výkladem projekčních technik. V úvodu pojednal o teorii projekce "o projekci jako o psychodiagnostickém principu". Vycházel při tom z relativně neznámé kapitoly Rorschacha o výkladu obrazů jako vnímání a interpretaci. Ukázal jak složitou skutečností je pojmání obrazu, zvl. neurčité skutečnosti a jakou roli zde hrají interpretační mechanismy. Odlišil při tom psychoanalytické pojetí projekce od projektivní hypotézy, která je principem projektivních postupů a technik. Ve druhé části své přednášky podal velice zřetelný, členitý a vyčerpávající přehled projektivních tech-

nik. Podařilo se mu tak skutečně "zamapovat bílá místa" mnohým účastníkům bez vyvolání onoho nepříjemného pocitu, který člověk v takovýchto situacích obvykle mívá.

Sdělení Dr. Janouškové "Některé aspekty interakce psychologa a vyšetřované osoby" postavilo psychodiagnostickou činnost do sociálně psychologické dimense. Hlavní pozornost byla při tom věnována postoji vyšetřovaných k vyšetřujícímu i k vlastnímu vyšetření. Hovořilo se zde o postojích, o předsudcích, o napětí z obav a jeho stupni, o podezřívavosti a motivaci vyšetřovaných. V závěru byl podán přehled různých typů vyšetřovaných osob /od skeptických, dominantních a narcistických až po submisivní/.

Závěr semináře patřil Allport-Vernon-Lindzeyovu dotazníku hodnot. Dr. Bakalář zde využil techniky přímého setkání k velice instruktivnímu seznámení československých psychologů s touto metodikou. V první části přednášky dostal každý z účastníků doslovný překlad tohoto ve světě relativně dosti známého a hojně užívaného dotazníku se žádostí, aby jej vyplnil, aby jej vyhodnotil a své individuální skóre sdělil /anonymně/ přednášejícímu. Ten pak dal možnost porovnat individuální výsledky s průměrným skórem skupiny. Ve druhé části se Dr. Bakalář soustředil na rationale dané metodiky. Ukázal na historické odvození dané metodiky od Sprangerova filosofického pojetí cílů lidského snažení. Zároveň demonstroval i relativně soudobý americký přístup k této otázce, využívající faktorové analýzy jako hlavního nástroje při klasifikaci hlavních cílů /metodika Gornow, Garry, Noll/.

Celkově je možno tento seminář hodnotit velice kladně. V první řadě je třeba přivítat odvahu ujmout se takovéto práce. Kladně je však třeba hodnotit i skutečnost, že seminář

proběhl bez vnějších závad, že se uskutečnil v internátním prostředí s vyloučením rušivých vlivů okolí, že dal možnost psychologům k prohloubeným rozhovorům na metodická témata a že ukázal, kde je možno čerpat další zdroje poznatků. Kladem bylo i to, že každý účastník dostal předem skripta všech přednášek. Je třeba si jen přát, aby se takovýchto seminářů konalo více.

J. Křivohlavý

Konkurz

Výcvikové stredisko pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou v Bratislave, Mokrohájska č.1 vypisuje konkurz na obsadenie miesta psychológa. Podmienky: vysokoškolské vzdelanie v odbore psychológa. Požaduje sa znalosť problematiky práce s občanmi so zmenenou pracovnou schopnosťou. Prax 3 roky.

Platové podmienky: Podľa platového poriadku MPSV pre ÚSS. Žiadosť treba zaslať na horeuvedenú adresu.

Redakčné oznámenie

Ako vidíte, znova sme zmenili "tvár" časopisu. Je to vyslovene z materiálnych a organizačných dôvodov. Dúfame, že naše kroky pochopíte v záujme zachovania časopisu.

- red -

POKYNY PRE PRISPIEVATEĽOV:

Časopis Psychológ v Československu slúži pre internú potrebu členov a orgánov Českej psychologickéj spoločnosti a Slovenskej psychologickéj spoločnosti. Uverejňuje články, štúdie, skúsenosti a poznatky týkajúce sa života a práce psychologickéj profesie a členov spoločností. Vychádza štvrtročne.

Zaslané príspevky považuje redakcia za definitívne znenie, avšak vyhradzuje si právo ich redakčne upraviť. Zaslané rukopisy nevraciamy.

Príspevky posielajte dvojmo, gramaticky a jazykovo upravené, s maximálnym počtom 5 opráv na jednej strane, písané obriadok /30 riadkov na jednej strane/.

Príspevky z ČSR zasielajte na adresu:

Dr. O. Kolaříková, CSc.
ČSAV - Psychologický ústav
Brno, Mendelovo nám. 1

Príspevky zo SSR zasielajte na adresu:

Dr. R. Kostolanský
Ústav experimentálnej psychológie
Bratislava, Kocelova 17

Vydavateľ: Psychodiagnostika, n. p. Bratislava,
Nám. ľudových milícií č. 4

Majiteľ: Slovenská psychologická spoločnosť

Výkonný redaktor: R. Kostolanský

Redakčná rada: O. Kolaříková, O. Malotínová,
E. Kolényi, V. Košíňár

